

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»*

***Αναγνώριση και Διαχείριση Απειλών στη Διεθνή
Πολιτική
Μεθοδολογικά Ζητήματα στην Ανάλυση Προειδοποίησης***

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Μιχαήλ Μιχαλέτος

Τριμελής Επιτροπή

Επίκουρος Καθηγητής, Ε.Τ. Φακιολάς

Επίκουρος Καθηγητής, Ι.Λ. Κωνσταντόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Ν-Σ Κουτσούκης

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2016

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL
RELATIONS

Master of Arts in
“Global Risks and Analytics”

*Threat Identification and Management in
International Politics
Methodological concerns in Warning Analysis*

Master's Dissertation

Michael Michaletos

Three-party committee

Supervisors:

Associate Prof. Nikitas Koutsoukis
Assistant Prof. Efstathios Fakiolas
Assistant Prof. Ioannis Konstantopoulos

Corinth, September 2016

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «*Αναγνώριση και Διαχείριση Απειλών στη Διεθνή Πολιτική -Μεθοδολογικά Ζητήματα στην Ανάλυση Προειδοποίησης*» του Μιχαήλ Μιχαλέτου, αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την με γενική επίδοση:

- ΚΑΛΩΣ
- ΛΙΑΝ ΚΑΛΩΣ
- ΑΡΙΣΤΑ

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Επίκουρος Καθηγητής, Ε.Τ. Φακιολάς
2. Επίκουρος Καθηγητής, Ι.Λ. Κωνσταντόπουλος
3. Αναπληρωτής Καθηγητής, Ν-Σ Κουτσούκης

Acknowledgements

This project is dedicated to all the unseen and yet effective colleagues who in a daily basis protect the public good of National Security.

Summary

The warning value is recognized not only by the researchers of international relations, but also by the national intelligence agencies, whose purpose is to identify and communicate in time the decision/making processes regarding upcoming threats. However, in the recent international environment, which main traits being perplexity and uncertainty, there are given different possibilities and width in the nature and characteristics of the threats.

This project's aim is to approach warning analysis through a meaningful and methodical re-thinking, focusing further in two main points: the average warning time and the threat-perception on behalf of the "warning system". Through this analysis, the need and the possibility of a high quality strategic warning emerges, as a result of the synergy of four different sectors: international relations, fields of risk and threat management, Analytics and intelligence – communication functions.

The basic standpoint of this project is that the above sectors indicate the vital importance of a qualitative strategic warning and create an appropriate methodical holistic framework. At the same time, the area of Analytics, adapts additional possibilities in its logical and methodical improvement.

Ευχαριστίες

Η εργασία αυτή είναι αφιερωμένη σε όλους τους αφανείς και αποτελεσματικούς συναδέλφους που καθημερινά προστατεύουν το δημόσιο αγαθό της Εθνικής Ασφάλειας.

Περίληψη

Η αξία της προειδοποίησης είναι αναγνωρισμένη τόσο από τους ερευνητές των διεθνών σχέσεων όσο και από τις κρατικές υπηρεσίες πληροφοριών που σκοπό έχουν να αναγνωρίζουν και να επικοινωνούν έγκαιρα στους μηχανισμούς λήψης απόφασης επικείμενες απειλές. Στο σύγχρονο όμως διεθνές περιβάλλον, που είναι ιδιαίτερα ρευστό και με κύρια χαρακτηριστικά την πολυπλοκότητα και την αβεβαιότητα, αναπτύσσεται άλλη δυνατότητα τόσο στη φύση και τα χαρακτηριστικά των απειλών για ένα κράτος, όσο και στον χρόνο εκδήλωσης αυτών.

Η παρούσα εργασία προσπαθεί να εμβαθύνει στην ανάλυση προειδοποίησης, μέσα από ένα εννοιολογικό και μεθοδολογικό αναστοχασμό, εστιάζοντας αναλυτικότερα σε δύο κύριες έννοιες: το χρόνο προειδοποίησης και την αντίληψη της απειλής εκ μέρους του «συστήματος προειδοποίησης». Μέσα από αυτή την εμβάθυνση αναδεικνύεται η ανάγκη αλλά και η δυνατότητα ύπαρξης ποιοτικής στρατηγικής προειδοποίησης, ως αποτέλεσμα της συνέργειας τεσσάρων ξεχωριστών τομέων: διεθνείς σχέσεις, πλαίσια αναγνώρισης-διαχείρισης κινδύνων και απειλών, τεχνικές και συστήματα αναλύσεων (Analytics) και λειτουργία πληροφοριών – επικοινωνίας.

Η βασική θέση της εργασίας είναι ότι οι τομείς των διεθνών σχέσεων, των πλαισίων αναγνώρισης και διαχείρισης απειλών και των πληροφοριών και επικοινωνίας, αναδεικνύουν τη ζωτική σημασία της ποιοτικής στρατηγικής προειδοποίησης και την πλαισιώνουν μεθοδολογικά. Παράλληλα, ο κλάδος των τεχνικών και συστημάτων ανάλυσης για υποστήριξη της λήψης απόφασης (Analytics), προσδίδει επιπλέον δυνατότητες μεθοδολογικής βελτίωσης αυτής, όπως είναι τυποποιημένα ολιστικά υποδείγματα επεξεργασίας δεδομένων εστιασμένα σε συγκεκριμένα αναλυτικά ερωτήματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<i>Acknowledgements</i>	4
<i>Summary</i>	4
<i>Ευχαριστίες</i>	5
<i>Περίληψη</i>	6
1. <i>Εισαγωγή</i>	1
2. <i>Σχέσεις θεωρίας και πράξης στη διεθνή πολιτική</i>	5
2.1. <i>Πλαίσια αναγνώρισης απειλών και πληροφορίες</i>	5
2.2. <i>Υπηρεσίες πληροφοριών και έρευνα στη διεθνή πολιτική</i>	6
2.3. <i>Ανακεφαλαίωση</i>	8
3. <i>Στρατηγικός αιφνιδιασμός και προειδοποίηση</i>	10
3.1 <i>Στρατηγικός αιφνιδιασμός</i>	10
3.2 <i>Προειδοποίηση</i>	11
3.3 <i>Ανακεφαλαίωση</i>	13
4. <i>Χρονικά Έγκαιρη Προειδοποίηση</i>	15
4.1 <i>Πλαισίωση και αποδόμηση του χρόνου προειδοποίησης (T_{Προειδοποίησης})</i> .	15
4.2 <i>Χρόνος στο σύστημα πληροφοριών (T_{Πληροφοριών})</i>	20
4.3 <i>Χρόνος διαδικασίας ανάλυσης (T_{Ανάλυσης})</i>	21
4.4 <i>Υπάρχουσες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και προτάσεις βελτίωσης</i>	23
4.5 <i>Ανακεφαλαίωση</i>	28
5. <i>Αντίληψη Απειλής</i>	30
5.1 <i>Αντίληψη και προειδοποίηση</i>	30
5.2. <i>Αντίληψη και πληροφορία</i>	30
5.3 <i>Προβλήματα και δυσκολίες</i>	33
5.4. <i>Υπάρχουσες προτάσεις</i>	34
5.5 <i>Ανακεφαλαίωση</i>	36
6. <i>Επίλογος</i>	37
<i>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</i>	40

1. Εισαγωγή

Τι σχέση μπορεί να έχουν οι ερευνητές ή οι ακαδημαϊκοί μελετητές της διεθνούς πολιτικής με τις κρατικές υπηρεσίες πληροφοριών; Ποιος ο ρόλος της προειδοποίησης στη διεθνή πολιτική και πως μπορεί να αποτρέψει τον στρατηγικό αιφνιδιασμό; Τι αξία προσφέρουν τα πλαίσια διαχείρισης κινδύνων και απειλών; Μπορούν οι δομημένες και μαθηματικές τεχνικές και συστήματα αναλύσεων που αποβλέπουν στην μοντελοποίηση και την τυποποίηση για την υποστήριξη μιας λήψης απόφασης να ενισχύσουν την αποδοτικότητα της προειδοποίησης;

Τα παραπάνω είναι ερωτήματα εννοιολογικά και μεθοδολογικά που απασχολούν όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές που ασχολούνται με ζητήματα διεθνούς ασφάλειας και στρατηγικής. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη διεθνή βιβλιογραφία υπάρχει πλήθος τέως επιτελών πληροφοριών ή ακαδημαϊκών μελετητών που ερευνούν όλο και περισσότερο τομείς όπως ο στρατηγικός αιφνιδιασμός, η δυνατότητα αποτροπής του, η διαχείριση απειλών, οι μηχανισμοί λήψης απόφασης κ.α.

Πλέον εξειδικευμένα ερωτήματα είναι αυτά σχετικά με τη λειτουργία συστημάτων προειδοποίησης. Η ανάγκη έγκαιρου και αξιόπιστου συστήματος προειδοποίησης υπήρχε ανέκαθεν στο πλαίσιο λειτουργίας των υπηρεσιών πληροφοριών (Marrin, 2011) ενώ προβάλλεται και στα συμπεράσματα από την εφαρμογή πλαισίων αναγνώρισης και διαχείρισης απειλών στο διεθνές περιβάλλον, όπως επιχειρεί να αναδειχθεί το IRGC (International Risk Governance Council, 2010).

Επίσης, ο προβληματισμός σχετικά με τη μεθοδολογική προσέγγιση των προβλημάτων της διεθνούς πολιτικής, παρουσιάζεται τόσο στο ακαδημαϊκό επίπεδο όσο και σε αυτό των κρατικών υπηρεσιών πληροφοριών. Στην ιστορία της εξέλιξης της μελέτης των διεθνών σχέσεων, οι αντιπαραθέσεις των ακαδημαϊκών ήταν τόσο θεωρητικές όσο και μεθοδολογικές (Jackson & Sorensen, 2003). Παράλληλα, πρώην στελέχη υπηρεσιών πληροφοριών όπως ο Marrin και ο Heyer της Central Intelligence Agency (CIA), μελετούν σε βάθος μεθοδολογίες ανάλυσης δεδομένων διεθνούς πολιτικής (Marrin, 2011).

Σκοπός της εργασίας είναι να εμβαθύνει στη στρατηγική προειδοποίηση, ο ποιοτικός χαρακτήρας της οποίας έχει αυξημένη βαρύτητα λόγω της φύσης του σύγχρονου διεθνούς περιβάλλοντος. Εστιάζει σε δύο κυρίως τομείς που είναι κρίσιμης αξίας για την αποτελεσματικότητα της προειδοποίησης, το χρόνο προειδοποίησης και την επικοινωνία - αντίληψη της απειλής εκ μέρους όλου του «συστήματος προειδοποίησης». Αναγνωρίζεται δε και πλαισιώνεται μεθοδολογικά η πιο ουσιώδης λειτουργία εντός του «συστήματος προειδοποίησης», που επηρεάζει άμεσα τον απαιτούμενο χρόνο και την ορθή επικοινωνία. Αυτή η λειτουργία είναι η ανάλυση πληροφοριών και ειδικότερα ο εξειδικευμένος τομέας αυτής, η ανάλυση προειδοποίησης (Warning Intelligence).

Κύρια θέση της εργασίας είναι ότι υπάρχει η δυνατότητα για οργάνωση και λειτουργία μιας ποιοτικής- αποτελεσματικής¹ στρατηγικής προειδοποίησης, με τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- Η θεμελίωση κάθε «συστήματος προειδοποίησης» και η τυποποίηση των λειτουργιών στο εσωτερικό του, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις σταθερές² του υπό μελέτη στρατηγικού περιβάλλοντος αλλά και του σύγχρονου διεθνές περιβάλλοντος.

- Η ύπαρξη συνέργειας όλων των εμπλεκόμενων φορέων-τομέων που μπορούν να βελτιώσουν την λειτουργία των υπηρεσιών πληροφοριών

- Η επιδίωξη συνεργασίας και η ύπαρξη κοινών εμπειριών μεταξύ υπηρεσιών πληροφοριών και ληπτών απόφασης.

Όσον αφορά τη χρησιμότητα της εργασίας επί της μεθοδολογικής πλαισίωσης και τυποποίησης της ανάλυσης πληροφοριών - προειδοποίησης, αναδεικνύει ένα πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας που διέπεται από αρχές, κατευθύνσεις, μεθοδολογικά εργαλεία και τομείς εξειδίκευσης με τη συνδρομή όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Παράλληλα, εκτιμάται ότι θα γίνει ανάδειξη των πληροφοριών ως ενδιαφέρον ερευνητικό πεδίο και θα ξεκινήσει να υπάρχει στην ελληνική βιβλιογραφία υλικό σχετικά με τον ζωτικό χώρο της ανάλυσης πληροφοριών και ιδιαίτερα της ανάλυσης προειδοποίησης.

Ως κίνητρο για την εργασία είναι η αναγνώριση και η εξαγωγή συμπερασμάτων για το πώς επιμέρους τομείς που ασχολούνται με τη διεθνή πολιτική αλλά και άλλοι τομείς όπως αυτοί των Analytics και των πλαισίων διαχείρισης κινδύνων μπορούν να συνεργήσουν με πρακτικό αποτέλεσμα χρήσιμο για τη βελτίωση της λειτουργίας των υπηρεσιών πληροφοριών. Η ανάγκη και η δυνατότητα συνεργασίας όλων με κύριο σκοπό την ύπαρξη και βελτίωση μιας στρατηγικής ανάλυσης-προειδοποίησης, προκύπτει μέσα από τη μελέτη τεσσάρων επιμέρους τομέων-κλάδων (διεθνείς σχέσεις, πλαίσια αναγνώρισης και διαχείρισης απειλών, Analytics και πληροφορίες - επικοινωνία).

Σε κρατικό επίπεδο, οι υπηρεσίες πληροφοριών έχουν κεντρικό ρόλο στην αναγνώριση και διαχείριση απειλών στη διεθνή πολιτική. Η έγκαιρη χρονικά αναγνώριση και επικοινωνία των απειλών είναι οι κύριοι παράγοντες που θα οδηγήσουν στη σωστή διαχείριση. Η χρήση τυποποιημένων συστημάτων και τεχνικών τόσο για την περιγραφή και απεικόνιση του περιβάλλοντος, όσο και για τη μελέτη προθέσεων και δυνατοτήτων των δρώντων σε αυτό, είναι δυνατόν να βοηθήσουν στην ορθή πλαισίωση και αποδόμηση κάθε είδους προβλημάτων στη διεθνή πολιτική.

Με την παρούσα εργασία, δεν απορρίπτονται υπάρχουσες θεωρίες ή μεθοδολογικές προσεγγίσεις αλλά υπό το πρίσμα της φύσης των απειλών στο σύγχρονο

¹ Ποιοτική - Αποτελεσματική εννοείται ότι παρέχει έγκαιρη προειδοποίηση και ορθή επικοινωνία δηλ, επιτυχία όσον αφορά το χρόνο προειδοποίησης και υπάρχει αμοιβαία κατανόηση και κοινή αντίληψη της απειλής από όλο το "σύστημα".

² Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έκαστου κατά περίπτωση περιβάλλοντος που επηρεάζουν τον χρόνο προειδοποίησης ή την αντίληψη της απειλής.

περιβάλλον, όλα αποτελούν «οπλοστάσιο» σε έναν πρακτικό επιτελή πληροφοριών ή σύμβουλο πολιτικής, ώστε να αντιμετωπίζει και να διαχειρίζεται δομημένα και ολιστικά κάθε ζήτημα.

Η μέθοδος έρευνας είναι η συγκέντρωση και σύνθεση δεδομένων, απόψεων κι συμπερασμάτων μέσω της ανάλυσης της δευτερογενούς βιβλιογραφίας. Επίσης, επιχειρείται ως χάριν παραδείγματος παραλληλισμός τεχνικών ανάλυσης από τα Analytics και τεχνικών πλαισίωσης προβλημάτων διεθνούς πολιτικής. Δεν γίνεται λόγω περιορισμού της έρευνας, εφαρμογή του αναδεικνυόμενου πλαισίου μέσω περιπτώσιολογικής ανάλυσης.

Στο πρώτο και εισαγωγικό κεφάλαιο, γίνεται αρχικά μια ένταξη της μελέτης της διεθνούς πολιτικής στο ευρύτερο πλαίσιο της μελέτης των διεθνών σχέσεων. Στη συνέχεια, αναδεικνύονται και μελετώνται δύο κύριες σχέσεις: Αφενός, η σχέση και αλληλεξάρτηση των μελετητών της διεθνούς πολιτικής και των κρατικών υπηρεσιών πληροφοριών στην προσπάθεια κατανόησης και επεξήγησης του σύγχρονου διεθνούς περιβάλλοντος. Αφετέρου, η σχέση της διαχείρισης κινδύνων (risk management) και των υπηρεσιών πληροφοριών και η προβολή του ρόλου και των δύο αυτών με σκοπό την αποφυγή στρατηγικού αιφνιδιασμού. Παράλληλα, καθώς αναπτύσσεται η εμπλοκή του τομέα διαχείρισης κινδύνων στη διεθνή πολιτική, λόγω της πολυπλοκότητας του σύγχρονου περιβάλλοντος, αναδεικνύεται ο ρόλος και η αξία των πληροφοριών ως πεδίο για έρευνα. Τέλος, αναγνωρίζεται η ανάλυση προειδοποίησης ως υποτομέας της ανάλυσης πληροφοριών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται περαιτέρω οι έννοιες του στρατηγικού αιφνιδιασμού και της προειδοποίησης με σκοπό να αναγνωριστούν οι σχέσεις μεταξύ τους όπως και οι μεταβλητές και οι δρώντες που τις επηρεάζουν. Απορρέει ο ρόλος των πληροφοριών για τη λειτουργία του συστήματος προειδοποίησης, πλαισιώνεται γενικά η ανάλυση προειδοποίησης και επισημαίνονται ως δύο κυριότεροι τομείς μελέτης η εγκαιρότητα (διάσταση του χρόνου) και η κοινή αντίληψη της απειλής (επικοινωνία). Η Εγκυρότητα (τεκμηρίωση –αξιοπιστία) συμπεριλαμβάνεται εντός των άλλων δύο.

Στο τρίτο κεφάλαιο αποδομείται ο χρόνος προειδοποίησης, με σκοπό την ανίχνευση μεθόδων και τεχνικών για καλύτερη πλαισίωση και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Έτσι, αναδεικνύεται η διαφορετική προσέγγιση που χρειάζεται το στήσιμο του μηχανισμού προειδοποίησης με βάση δύο υποτομείς: το γεωπολιτικό περιβάλλον και τις εσωτερικές διεργασίες του συστήματος. Ως βασικότερη λειτουργία αναγνωρίζεται η ανάλυση πληροφοριών. Μεθοδολογικά, εξάγονται αρχές, κατευθύνσεις, εργαλεία και τομείς εξειδίκευσης ενώ συμπεραίνεται και επιδεικνύεται η χρησιμότητα των συστημάτων αναλύσεως (Analytics) στις στρατηγικές διαστάσεις της διεθνούς πολιτικής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η έννοια της «Κοινωνίας»-«Οντότητας» πληροφοριών, μέσα από την μελέτη της αντίληψης της απειλής. Μελετάται η αποτελεσματικότητα της προειδοποίησης και υπό αυτό το πρίσμα. Η αναγνώριση και η επικοινωνία της απειλής τόσο από τις υπηρεσίες πληροφοριών όσο και από τους λήπτες απόφασης είναι διαδικασίες που απαιτούν τυποποίηση των προϊόντων και συνυπευθυνότητα στην εκπόνηση προειδοποίησης. Η αξία των «μοντέλων» διαχείρισης κινδύνων και απειλών αλλά και των συστημάτων αναλύσεως (Analytics), απορρέουν και από αυτή τη διάσταση. Τέλος, στον επίλογο, γίνεται μια

ανακεφαλαίωση και βάσει των ευρημάτων της έρευνας, παρουσιάζεται ένα μεθοδολογικό πλαίσιο λειτουργίας της ανάλυσης πληροφοριών που περιλαμβάνει τη συνέργεια όλων για εκπόνηση ποιοτικής στρατηγικής ανάλυσης – προειδοποίησης.

2. Σχέσεις θεωρίας και πράξης στη διεθνή πολιτική

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί τη βάση για τις ερευνητικές προεκτάσεις των επόμενων κεφαλαίων. Προσπαθεί να εντάξει την έννοια της στρατηγικής προειδοποίησης, στο ευρύτερο πλαίσιο που αυτή ανήκει. Αναδεικνύεται ότι οι εξελίξεις στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον είναι τέτοιες που επιβάλλουν τη συνέργεια θεωρίας και πράξης για ορθή ερμηνεία του περιβάλλοντος ενώ η σχέση και αλληλεξάρτηση των τομέων αυτών αναδεικνύει τον ρόλο των υπηρεσιών πληροφοριών. Οι τομείς που εκπροσωπούν τη θεωρία και την πράξη στη μελέτη της διεθνούς πολιτικής είναι οι διεθνείς σχέσεις, τα πλαίσια αναγνώρισης - διαχείρισης κινδύνων και απειλών και οι πληροφορίες - επικοινωνία.

2.1. Πλαίσια αναγνώρισης απειλών και πληροφορίες

Το σύγχρονο περιβάλλον αναδεικνύει τον τομέα των πλαισίων αναγνώρισης και διαχείρισης κινδύνων και απειλών. Αναλυτικότερα:

Στο σύνολό τους αρμόδιοι φορείς μελέτης της διεθνούς πολιτικής, αποδέχονται ότι τα κύρια χαρακτηριστικά στη διεθνή πολιτική τον 21^ο αιώνα είναι ο κίνδυνος και η αβεβαιότητα (Cavelty & Mauer, 2009) και εντάσσουν στο κοινό ερευνητικό πεδίο τους την έννοια του κινδύνου (Bracken, Bremer, & Gordon, 2008). Η ανάπτυξη της πολυπλοκότητας και της αβεβαιότητας στο σύγχρονο περιβάλλον, ιδιαίτερα μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, έχει επιφέρει την εξάπλωση χρήσης της διαχείρισης κινδύνων (risk management) και πολλοί τομείς όπως τράπεζες, οργανισμοί υγείας, επιχειρήσεις κ.α. ενσωματώνουν πλέον στην στρατηγική τους και στις επενδύσεις τους, τις διαδικασίες και τις μεθοδολογίες της. (Bracken, Bremer, & Gordon, 2008).

Αναπόφευκτα, αυτές οι διαδικασίες αφομοιώθηκαν ή έγιναν προσπάθειες να αφομοιωθούν στις διεθνείς σχέσεις και στη διεθνή πολιτική. Κοινή διαπίστωση όλων των εμπλεκόμενων υπήρξε ότι δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ίδια ορολογία ή να γίνει πλήρης αφομοίωση. Κάθε τομέας προσεγγίζει διαφορετικά τόσο την εκτίμηση των πιθανοτήτων όσο και την εκτίμηση των αποτελεσμάτων των κινδύνων. Παρόλα αυτά, είναι αποδεκτή η δυνατότητα αλληλοσυμπλήρωσης, και έχουν τεθεί βάσεις για έναν εποικοδομητικό διάλογο σχετικά με την πλαισίωση των ζητημάτων διεθνούς πολιτικής. (Bracken, Bremer, & Gordon, 2008)

Μέσα από αυτά τα δομημένα πλαίσια διαχείρισης κινδύνων και απειλών, προβάλλονται οι λειτουργίες κατανόησης του εκάστοτε υπό μελέτη περιβάλλοντος και η ανάγκη αποτελεσματικής και έγκαιρης προειδοποίησης. Σε διάφορα εφαρμοσμένα τέτοια διεθνή πλαίσια, επισημαίνεται ότι όταν μελετάς την διακυβέρνηση των κινδύνων, είναι πολύ σημαντικό να κοιτάς την έγκαιρη προειδοποίηση και τις δραστηριότητες ελέγχου (O.Renn, 2008 IRGC, 2010). Σε αυτές τις έννοιες, ειδικότερα στην έννοια της προειδοποίησης και πλέον συγκεκριμένα στην ανάλυση προειδοποίησης (Warning Intelligence) γίνεται εμβάθυνση στην παρούσα εργασία.

Σε κρατικό και στρατηγικό επίπεδο, αυτές τις αρμοδιότητες τις έχουν οι Υπηρεσίες Πληροφοριών. Μέσα από μια προσέγγιση του Bracken, αναφέρεται ότι οι πληροφορίες (Intelligence) ορίζονται ως ένας εθνικός μηχανισμός διαχείρισης

κινδύνου, με σκοπό την αποτροπή της απειλής – την αναφέρει risk – μιας βίαιης επίθεσης (2008). Επισημαίνεται ότι γενικά η **διαχείριση κινδύνων** ορίζεται ως η δράση για να μειωθεί η πιθανότητα εκδήλωσης του γεγονότος ή των (αρνητικών) συνεπειών του ενώ οι “απειλές” προσεγγίζονται ως συγκεκριμένη μορφή κινδύνων.

Ακριβώς υπό αυτή την προσέγγιση, οι υπηρεσίες πληροφοριών διεθνώς, αν και δεν ενσωμάτωσαν το σύνολο των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και απειλών, εκμεταλλεύτηκαν και επωφελήθηκαν από το δομημένο πλαίσιο και τα εργαλεία που αυτές προσφέρουν, με σκοπό να πλαισιώσουν τα προβλήματα της προειδοποίησης και την αποφυγή του αιφνιδιασμού (Bracken, Bremer, & Gordon, 2008). Στη σχετική βιβλιογραφία, περιγράφονται με αναλυτική λεπτομέρεια όλες οι παράλληλες λειτουργίες μεταξύ των Υπηρεσιών Πληροφοριών και του τομέα της διαχείρισης κινδύνων (risk management) (Bracken, Bremer, & Gordon, 2008). Λόγω όγκου αυτών των παραλληλισμών, δεν γίνεται περαιτέρω εμβάθυνση, είναι σημαντικό όμως να επισημανθεί και να αποτυπωθεί ότι, η παρούσα τάση είναι η συνεχόμενη μεγαλύτερη αλληλοσυμπλήρωση των δύο τομέων (risk management & intelligence) .

2.2 Υπηρεσίες πληροφοριών και έρευνα στη διεθνή πολιτική

Η ποιοτική πλαισίωση προβλημάτων προειδοποίησης και της αποφυγής του αιφνιδιασμού, συσχετίζεται άμεσα με την **ικανότητα κατανόησης των διεργασιών του διεθνούς ή περιφερειακού συστήματος** (Κολιόπουλος, 2000), δηλαδή με την ορθή περιγραφή και κατανόηση του υπό μελέτη περιβάλλοντος.

Το ευρύτερο πεδίο κάθε προσπάθειας περιγραφής και ερμηνείας φαινομένων στο διεθνές περιβάλλον είναι η έρευνα γύρω από τις διεθνείς σχέσεις ενώ η μελέτη της διεθνούς πολιτικής εντάσσεται σε αυτό το πεδίο.

Οι τομείς και εξειδικεύσεις είναι πολλές. Σε θεωρητικό επίπεδο μελετητές, ιστορικοί, εκπαιδευτές και ακαδημαϊκοί προσπαθούν να αναπτύξουν τη γνώση. Σε πρακτικό επίπεδο, οι λήπτες απόφασης, οι σύμβουλοι πολιτικής κ.α., έχουν ως καθημερινή ενασχόλησή τους την ενημέρωση και την ορθολογική απόφαση επί των τρεχουσών εξελίξεων και καταστάσεων σε διεθνές, περιφερειακό ή και διμερές επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο, ιδιαίτερο ρόλο διαδραματίζουν οι υπηρεσίες πληροφοριών σε επίπεδο οργανισμών και οι αναλυτές πληροφοριών σε ατομικό επίπεδο.

Ξεκινώντας από τη θεωρητική σκοπιά, αναφέρεται ότι «η μελέτη των διεθνών σχέσεων υποτίθεται ότι μας λέει πώς ο κόσμος δουλεύει» (Snyder, 2004 σελ. 2) ενώ η μελέτη της διεθνούς πολιτικής ουσιαστικά διερευνά και συζητά το γίνεσθαι της πολιτικής στο διεθνές, εστιάζοντας στις σχέσεις μεταξύ κρατικών και μη κρατικών δρώντων, όπως και στη δυναμική των αντίστοιχων δομών που δημιουργούνται. Επίσης, εύστοχα τονίζεται ότι «το μεγαλύτερο ποσοστό του τι συμβαίνει στον κόσμο, είναι μια δυναμική ιστορία κρατών να ενεργούν και άλλα κράτη να αντιδρούν», και συμπληρώνει ότι « η διεθνής πολιτική είναι η ιστορία κινήτρων και υπολογισμών των δρώντων καθώς και πώς τίθενται σε πράξη» (Rourke, 2010 σελ 2)

Από πρακτικής πλευράς, η μελέτη του διεθνές γίνεσθαι από τις κρατικές υπηρεσίες πληροφοριών έχει σκοπό που απορρέει από την αποστολή και τη λειτουργία τους. Βετεράνος της CIA, αναδεικνύει συνοπτικά ότι οι πληροφορίες προσφέρουν **γνώση που περιγράφει, επεξηγεί αξιολογεί και προβλέπει δράσεις δρώντων ή δομές και**

χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος (έμφαση από εμάς). Απλοποιημένα αλλού, επίσης μέσα από τη δημοσιοποιημένη εμπειρία βετεράνων υπογραμμίζεται ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών παρέχουν ένα πλαίσιο για να κατανοήσουν τον κόσμο οι λήπτες απόφασης ή οι διαμορφωτές πολιτικής (Bayman, 2016).

Παράλληλα, τόσο από τους βετεράνους πληροφοριών όσο και από τους ακαδημαϊκούς μελετητές επισημαίνεται η αξία της μεθοδολογικής προσέγγισης. Οι βετεράνοι τονίζουν ότι οι αναλυτές πρέπει να γνωρίζουν εργαλεία – μεθοδολογίες για την ανάλυση (Marrin, 2011). Οι ακαδημαϊκοί μελετητές έχουν πάντα τη θεωρητική και μεθοδολογική βελτιστοποίηση στο ενδιαφέρον τους, ενώ μια από τις βασικές επιδιώξεις τους είναι η ενσωμάτωση θεωρίας και πράξης. Αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι θεωρίες και μεθοδολογίες είναι απαραίτητες για την κατανόηση και για την ερμηνεία του σύγχρονου διεθνές περιβάλλοντος (Jackson & Sorensen, 2003). Παράλληλα, πολλοί ακαδημαϊκοί μέσα από την έρευνά τους προτείνουν και μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Για παράδειγμα, ο Παπασωτηρίου αναφέρει ότι οι κανονικότητες της διεθνούς πολιτικής που αποτελούν το αντικείμενο της επιστήμης των διεθνών σχέσεων, γίνονται εμφανείς μέσω της μακροσκοπικής εξέτασης της ιστορίας. (2008). Επίσης, ο Μάζης (2012) αναλύει επισταμένα στα ζητήματα αυτά εστιάζοντας και στο ρόλο της γεωπολιτικής.

Αναδεικνύεται από τα παραπάνω τόσο το κοινό πεδίο μελέτης των πρακτικών με τους ακαδημαϊκούς, όσο και η αξία της μεθοδολογικής προσέγγισης αυτού του πεδίου. Ωστόσο, είναι ενδεικτικό ότι και οι δύο πλευρές, συμφωνούν ότι το διεθνές περιβάλλον έχει αλλάξει μορφή δημιουργώντας νέες προκλήσεις και πλέον απαιτεί περαιτέρω και εξειδικευμένη αποδόμηση για μελέτη και ερμηνεία.

Οι υπηρεσίες πληροφοριών κάνουν λόγο για απειλές και ευκαιρίες, δίνοντας το ρόλο υποστήριξης μιας λήψης απόφασης στις πληροφορίες (Bayman, 2016). Ανάλογα, στην ακαδημαϊκή πλευρά, μεταξύ άλλων αναφέρονται σε προκλήσεις, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτές την οικονομική παγκοσμιοποίηση και άλλες εξελίξεις, διερωτώμενοι εάν το σύγχρονο περιβάλλον θα αλλάξει δομή και 'το διακρατικό σύστημα θα μετατραπεί σε αναχρονισμό ή αν τα κράτη τελικά θα μπορέσουν να προσαρμοστούν (Jackson & Sorensen, 2003) .

Την ίδια στιγμή που λαμβάνει χώρα αυτή η μορφοποίηση στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον, η διεθνής βιβλιογραφία φαίνεται να εστιάζει στη σχέση όλων των φορέων που το μελετούν. Αυτό που επισημαίνεται είναι ότι σε ένα διεθνές περιβάλλον με σωρεία προβλημάτων και πηγών αστάθειας, υπάρχει έκδηλη η ανάγκη ανάπτυξης διαλόγου μεταξύ εξειδικεύσεων και υποτομικών που συνιστούν τον τομέα των διεθνών σχέσεων (Hermann, 1998). Τι δυνατότητα όμως υπάρχει για αυτό;

Από την ανάλυση που προηγήθηκε σχετικά με τις απόψεις και τη λειτουργία τόσο των ερευνητών όσο και των υπηρεσιών πληροφοριών γίνεται αντιληπτή και η δυνατότητα ανάπτυξης των σχέσεων, υποστήριξης και συμπλήρωσης εκατέρωθεν. Οι αλληλεξαρτήσεις είναι ποικίλες και έντονες. Ο St. Marrin, βετεράνος της CIA ως αναλυτής πληροφοριών και ακολούθως ακαδημαϊκός ερευνητής μεταξύ άλλων, στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου του «Improving Intelligence Analysis» αναφέρει ότι η βελτίωση των αναλυτών πληροφοριών απαιτεί γεφύρωση του κενού μεταξύ θεωρητικών και «practisioners» (2011).

Προσπαθώντας να περιγράψει αυτό το κενό, περιγράφει ότι από τη μια οι ακαδημαϊκοί έχουν ως πρωτεύον στόχο να καταλάβουν και να εξηγήσουν με σκοπό να μεγιστοποιήσουν την ανάπτυξη της γνώσης ενώ οι αναλυτές πληροφοριών ερμηνεύουν τρέχουσες εξελίξεις και δεν δίνουν έμφαση στο να δημιουργούν επεξηγηματικά μοντέλα. (Marrin, 2011)

Συνεπώς, η γνώση, η εξειδίκευση, η εμπειρία και η επεξηγηματική ανάλυση των ακαδημαϊκών δύναται να ολοκληρώσει την ερμηνεία των τρεχουσών πληροφοριών από τους αναλυτές και να υποβοηθήσει στην εκτέλεση των καθηκόντων τους ενώ αντίστοιχα, η δυνατότητα των υπηρεσιών πληροφοριών για ταχύτητα απόκτησης γνώσης και εκμετάλλευσης όλων των μέσων πληροφόρησης δύναται να βελτιώσει τα επεξηγηματικά μοντέλα των ακαδημαϊκών.

2.3. Ανακεφαλαίωση

Μέσα από την ανάλυση των σχέσεων θεωρίας και πράξης στη διεθνή πολιτική, αναγνωρίστηκαν τρία σχεσιακά πλέγματα υψηλής αλληλεξάρτησης: διεθνή πολιτική με πληροφορίες, πλαίσια αναγνώρισης-διαχείρισης απειλών με πληροφορίες και διεθνή πολιτική με πλαίσια αναγνώρισης-διαχείρισης απειλών. Οι σχέσεις αυτές αναπτύσσονται υπό το πρίσμα των εξελίξεων στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον όπου διαμορφώνονται νέες, πολύπλοκες και ποικίλες προκλήσεις, που τα κράτη καλούνται να διαχειριστούν. Αναγνωρίστηκαν η δυνατότητα αλληλοσυμπλήρωσης και τα κοινά πεδία ενδιαφέροντος. Έτσι, στο επίπεδο της διεθνούς πολιτικής, από τη μια καταδεικνύονται τα πεδία οργάνωσης της μελέτης (δρώντες και δομές περιβάλλοντος) και οι σκοπιμότητες αυτής (περιγραφή, επεξήγηση, αξιολόγηση, πρόβλεψη). Από την άλλη, αναδεικνύεται η ανάγκη έγκαιρης προειδοποίησης.

Μέσα από τις σχέσεις αυτές αλλά και από τα αναπτυσσόμενα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, προβάλλεται και αναδεικνύεται ο ρόλος των πληροφοριών. Το σύγχρονο παγκόσμιο πλέγμα, η αβεβαιότητα και ρευστότητα που το διακρίνουν οδήγησαν στην αναβάθμιση του ρόλου των πληροφοριών που σε κρατικό επίπεδο, διαδραματίζουν ρόλο σε έναν μηχανισμό αναγνώρισης και διαχείρισης απειλών. Η αναβάθμιση αυτή των πληροφοριών ως πεδίο, γίνεται αντιληπτή και από τις εξής εξελίξεις:

- Παρατηρείται αύξηση της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας σχετικά με τις πληροφορίες (Intelligence) και την ανάλυση πληροφοριών, με σκοπό τη μεταφορά εμπειρίας και την ανάπτυξη της γνώσης επάνω στο αντικείμενο.

- Οι ίδιοι οι επιτελείς πληροφοριών αναφέρουν ότι πλέον απαιτείται νέος προσανατολισμός των πληροφοριών και έχουν αυξηθεί οι ενδιαφερόμενοι αποδέκτες για πληροφόρηση (Bayman, 2016).

- Πολλές από τις ίδιες τις υπηρεσίες πληροφοριών-με πρωτεργάτες στις ΗΠΑ τις CIA, DIA κ.α. , έχουν προχωρήσει αντιλαμβανόμενες την αναβάθμιση του ρόλου τους στην αναδιοργάνωση των λειτουργιών τους για να μπορούν να ανταπεξέλθουν (Marrin, 2011).

Έτσι, πλέον, καταχωρούνται ως υποτομείς λειτουργίας των αναλυτών πληροφοριών οι παρακάτω:

1. Ανάλυση τρεχουσών πληροφοριών (Current Intelligence)
2. Ανάλυση έρευνας (Research Analysis)
3. Ανάλυση αξιολόγησης και εκτίμησης – πρόβλεψης (Estimative Analysis)
4. Ανάλυση προειδοποίησης (Warning Intelligence Analysis) (Marrin, 2011).

Γίνεται έτσι αντιληπτό πώς η Ανάλυση προειδοποίησης ως λειτουργία πληροφοριών πρέπει να πλαισιωθεί τόσο από τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου (risk management) καθώς είναι κομμάτι και αυτού του πλαισίου, αλλά και από τη γνώση και τα επεξηγηματικά μοντέλα των ερευνητών της διεθνούς πολιτικής.

Στο σχήμα 1 απεικονίζονται οι σχέσεις που περιγράφηκαν για λόγους απλότητας και ευκολίας αφομοίωσης.

Σχ.1. Σχισιακά πλέγματα τομέων έρευνας στο σύγχρονο περιβάλλον

3. Στρατηγικός αιφνιδιασμός και προειδοποίηση

Έχοντας αντιληφθεί τις σχέσεις που αναπτύχθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, όπου, σημείο επαφής είναι η λειτουργία των υπηρεσιών πληροφοριών και οι πληροφορίες προειδοποίησης, υπάρχει η δυνατότητα να γίνει εμβάθυνση στη διαδικασία προειδοποίησης, η οποία υπάρχει κυρίως για την αντιμετώπιση του κινδύνου που ονομάζεται στρατηγικός αιφνιδιασμός. Πρόκειται για συγγενή πεδία με τα οποία τόσο οι ακαδημαϊκοί όσο και οι επαγγελματίες πληροφοριών, όπως προαναφέρθηκε, έχουν εκτενώς ασχοληθεί. (Bracken, Bremer, & Gordon, 2008)

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου, δεν είναι η εμβάθυνση στους ορισμούς. Επιδιώκει να χαρτογραφήσει τις σχέσεις μεταξύ των εννοιών, να οριοθετήσει έτσι και να περιγράψει αρχικά τη λειτουργία της ανάλυσης προειδοποίησης, ώστε να είναι δυνατή η αναλυτικότερη προσέγγισή της στα επόμενα κεφάλαια.

3.1 Στρατηγικός αιφνιδιασμός

Πρώτα από όλα, για τον στρατηγικό αιφνιδιασμό είναι διαθέσιμη πλούσια διεθνή βιβλιογραφία την οποία έχει αναλύσει διεξοδικά ο Κολιόπουλος (2000). Ο ορισμός που ο τελευταίος χρησιμοποιεί αναφέρει:

*«**Στρατηγικός αιφνιδιασμός** είναι η κατάσταση εκείνη κατά την οποία ένα κράτος καταλαμβάνεται εξ απήνης από μία **ξένη πρωτοβουλία** στο στρατηγικό επίπεδο. Είναι μια ξαφνική κατανόηση ότι η **αντίληψη της απειλής**, με βάση την οποία το κράτος λειτουργούσε, ήταν λανθασμένη» (Κολιόπουλος, 2000 σελ 29). (έμφαση από εμάς)*

Μέσα από την ανάλυση του στρατηγικού αιφνιδιασμού που γίνεται στη βιβλιογραφία, επισημαίνονται τα κάτωθι:

- Αποτελεσματικότητα αιφνιδιασμού. Η μέτρηση της αποτελεσματικότητας του αιφνιδιασμού κυμαίνεται σε μια κλίμακα από την "απουσία αιφνιδιασμού" έως τον "απόλυτο-ολοκληρωτικό αιφνιδιασμό" και σε πέντε διαστάσεις "Ποιος, Που, Πως, Πότε και Γιατί" (Κολιόπουλος, 2000)..

- Πεδία που λαμβάνει χώρα. Υπάρχει στο στρατιωτικό και στο διπλωματικό πεδίο. Στο στρατιωτικό διακρίνεται βάσει επιπέδου σε στρατηγικό τακτικό και επιχειρησιακό ενώ στο διπλωματικό διακρίνεται βάσει του αποτελέσματος που έχει και των συμβαλλομένων για να επιτευχθεί, σε μικρό και μεγάλο, μονομερές και πολυμερές αντίστοιχα. (Handel,1980)

- Στάδια προσέγγισης. Τρία είναι τα στάδια μέσα από τα οποία προσεγγίζεται ο αιφνιδιασμός: η προειδοποίηση, η αντίληψη της απειλής και η αντίδραση (Κολιόπουλος, 2000). Παρουσιάζεται λοιπόν ποια είναι η αξία της προειδοποίησης και ταυτόχρονα τα άλλα πεδία που αυτή συσχετίζεται. Ο αιφνιδιασμός προκύπτει λόγω έλλειψης προειδοποίησης, η καλή προειδοποίηση έχει μεγάλη πιθανότητα να δημιουργήσει αντίληψη της απειλής στους διαμορφωτές αποφάσεων, όμως ακόμα και μια ακριβής αντίληψη της απειλής μπορεί να μην επιφέρει επαρκή αντίδραση λόγω απροετομασίας. (Kam, 1988,2004 , Κολιόπουλος, 2000)

- Στάδια ενδεχόμενης αποτυχίας. Αναφέρεται ότι εκεί που μπορεί να προκύψει αιφνιδιασμός είναι αν υπάρχουν κενά πρώτον στο στάδιο της απόκτησης, της μετάδοσης, της εκτίμησης και της διανομής της στρατηγικής προειδοποίησης από τις υπηρεσίες πληροφοριών και δεύτερο, στο στάδιο της αντίληψης της στρατηγικής απειλής από τους διαμορφωτές απόφασης του κράτους –στόχου (Κολιόπουλος, 2000 σελ 35) . Αποκαλύπτονται έτσι οι φάσεις της προειδοποίησης, οι τομείς που πρέπει να επεκταθεί η μελέτη καθώς και ο ρόλος που διαδραματίζουν οι λήπτες απόφασης και οι υπηρεσίες πληροφοριών.

Τέλος, μέσα από την ανάλυση του στρατηγικού αιφνιδιασμού, τίθεται άμεσα η διάσταση του χρόνου στην προειδοποίηση, η οποία θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι μόνο όταν η προειδοποίηση και η αντίληψη της απειλής είναι έγκαιρες ο αιφνιδιασμός έχει αποφευχθεί. (Κολιόπουλος, 2000).

3.2 Προειδοποίηση

Μέσα από την ανάλυση του στρατηγικού αιφνιδιασμού επισημαίνεται ο ρόλος της προειδοποίησης. Η προειδοποίηση υποδηλώνει μια έγκαιρη αναγνώριση, αντίληψη (Davis, 2002), πληροφόρηση και επισήμανση, μιας εξέλιξης ή μιας δράσης (Belden, 1977), που θα μπορούσε να επηρεάσει τον ενδιαφερόμενο, συνήθως αρνητικά (Bracken, 2008) δηλ “υποδεικνύει μια έντονη ή δυνητικά έντονη ξένη απειλή” (Κολιόπουλος, 2000). Η πληροφόρηση αυτή φτάνει στην κυβέρνηση και τους λήπτες αποφάσεων και απαιτεί ετοιμότητα αντίδρασης.

Αναλύοντας περισσότερο την προειδοποίηση, επισημαίνονται :

- Χρησιμοποιείται σε όλα τα πεδία και όλους τους οργανισμούς.
- Ανάλογα το επίπεδο για το οποίο εκπονείται, διακρίνεται σε στρατηγική και τακτική (Davis, 2003). Σε ότι αφορά τη διεθνή πολιτική πρόκειται κυρίως για στρατηγική.
- Πρέπει να αφορά και τις πέντε διαστάσεις του αιφνιδιασμού και να είναι έγκαιρη, κατηγορηματική, περιεκτική και αξιόπιστη. (Κολιόπουλος, 2000).
- Δύο είναι οι τομείς που επηρεάζουν την προειδοποίηση και χρίζουν ανάλυσης για την περαιτέρω προσέγγισή της. Το στρατηγικό περιβάλλον και οι ικανότητες του “συστήματος”³.
- Τέσσερα είναι τα επίπεδα στα οποία συμβαίνουν αστοχίες που οδηγούν στην αποτυχία προειδοποίησης. Το ατομικό επίπεδο, συμπεριλαμβάνοντας τόσο τον επιτελή πληροφοριών όσο και τον λήπτη απόφασης, το επίπεδο του οργανισμού ή φορέα πληροφοριών, το επίπεδο της κοινότητας πληροφοριών και το επίπεδο της λήψης απόφασης που περιλαμβάνει πάλι τον λήπτη απόφασης και τη σχέση του με τις υπηρεσίες πληροφοριών (Kam, 1988,2004).

Σχετικά με τους λήπτες απόφασης, η προειδοποίηση λαμβάνεται είτε ως μια λειτουργία ενημέρωσης που τους βοηθά να σκέφτονται σχετικά με ζητήματα πριν

³ Όπου σύστημα είναι ο οργανισμός ή το σύνολο των φορέων που εμπλέκονται για την εκπόνηση προειδοποίησης.

γίνουν προβλήματα. (Cavelty & Mauer, 2009), είτε ως μια διαδικασία επικοινωνίας απόψεων σχετικά με απειλές που παρέχει υποστήριξη στην λήψη απόφασης και στη κατανόηση του πολύπλοκου περιβάλλοντος. (Cooper, 2005)

Για τους επιτελείς πληροφοριών, η στρατηγική προειδοποίηση λαμβάνεται ως η συνώνυμη του "νωρίτερη" προειδοποίηση που μπορεί το σύστημα να παρέχει και είναι μια πρόβλεψη για το μέλλον που έχει ενσωματώσει πληροφορίες του παρελθόντος και του παρόντος σε ένα μελλοντικό νοητικό μοντέλο (Bodnar, 2003). Σχολιάζοντας έτσι την προειδοποίηση, εντάσσουν πάλι ως καιρία τη διάσταση του χρόνου δίνοντας και μια μεθοδολογική κατεύθυνση, που θα αναλυθεί περισσότερο στα επόμενα κεφάλαια.

Μια άλλη σημαντική επισήμανση είναι ότι η πολυπλοκότητα και αβεβαιότητα του σύγχρονου περιβάλλοντος, η τεράστια μειούμενη επίπτωση αξίας του γεωγραφικού χώρου (Cavelty & Mauer, 2009) καθώς επίσης η εξέλιξη της τεχνολογίας επέφεραν μεγάλες επιπτώσεις στην ευρύτερη μελέτη της προειδοποίησης με αποτέλεσμα την ραγδαία αύξηση του ρόλου των πληροφοριών (Handel, 1984 Cavelty & Mauer, 2009). Και αυτές οι μεταβλητές θα αναλυθούν σε επόμενα κεφάλαια, λόγω αντίκτυπου ειδικά στο χρόνο προειδοποίησης. Είναι χαρακτηριστική η επισήμανση ότι οι τεχνολογικές αλλαγές έχουν σμικρύνει τον κόσμο και σε χώρο και σε χρόνο, αλλάζοντας έτσι τη φύση της έννοιας "πληροφορίες" (Bodnar, 2003).

Η ικανότητα μιας καλής και αποτελεσματικής προειδοποίησης συνίσταται από την ικανότητα συλλογής των απαιτούμενων πληροφοριών και την ικανότητα έγκαιρης ανάλυσης αυτών ώστε να υπάρχει έλεγχος μιας εξελισσόμενης κατάστασης (Kam, 1988,2004, Handel, 1980).

Ο σπουδαίος ρόλος των πληροφοριών φαίνεται ακόμα και στο επίπεδο αντίδρασης του συστήματος καθώς οι αιτίες αποτυχίας αντίδρασης ομαδοποιούνται και παρουσιάζονται απλά από τον Robert Clark στο βιβλίο του Intelligence Analysis a target-centric approach, ως αποτυχία ανάλυσης των συλλεγόμενων πληροφοριών, αποτυχία διανομής των πληροφοριών και αποτυχία από τους λήπτες απόφασης για δράση βασισμένη στην πληροφόρηση. (Clark, 2013)

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, οι πληροφορίες προειδοποίησης έχουν πλέον αναγνωριστεί ως ξεχωριστή λειτουργία των πληροφοριών (Bodnar, 2003 Grabo, 2010). Η λειτουργία αυτή ορίζεται στο «να εξετάζουν συνεχώς και να αναφέρουν περιοδικά ή και καθημερινά εάν απαιτείται, όποιες εξελίξεις θα μπορούσαν να καταδείξουν ότι ένα εχθρικό έθνος προετοιμάζει κάποια κίνηση, εάν μια άμεση κρίση ή απειλή υπάρχει ή όχι» (Bodnar, 2003).

Συνδυάζοντας τα παραπάνω θα μπορούσαμε να κάνουμε την εξής περιγραφή όσον αφορά το «σύστημα» προειδοποίησης: Οι αναλυτές πληροφοριών οι λήπτες απόφασης και οι δυνάμεις αντίδρασης στηρίζονται στην ικανότητα συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών, στην επικοινωνία μεταξύ τους και την διαμόρφωση κοινής αντίληψης σε μια προσπάθεια ελέγχου μιας εξελισσόμενης κατάστασης. Δεδομένου ότι οι λειτουργίες των πληροφοριών διακρίνονται σε τρία κυρίως επίπεδα, τη συλλογή-απόκτηση πληροφοριών, την ανάλυση-επεξεργασία-αντίληψη αυτών και την επικοινωνία των με τους λήπτες απόφασης (Handel, 1984), είναι αντιληπτό ότι πρέπει να γίνει εστίαση στις δύο τελευταίες. Από τη μεριά των βετεράνων των υπηρεσιών πληροφοριών αναγράφεται ότι η προειδοποίηση είναι περισσότερο θέμα

ανάλυσης. Έτσι καταλήγουμε στον ορισμό **“Ανάλυση Προειδοποίησης”** (Grabo, 2010).

Σε αυτό το σημείο, κρίνεται σκόπιμη η γενική πλαισίωση της ανάλυσης προειδοποίησης ώστε να γίνει ευκολότερη μετάβαση στην εμπάθυνση του επόμενου κεφαλαίου. Γενικά λοιπόν, η ανάλυση προειδοποίησης ενσωματώνει όλων των ειδών τις πληροφορίες και εκπονεί αναλυτικά πλαίσια και εκτιμήσεις για να βοηθήσει τους υπεύθυνους πολιτικής (Sheffy, 2013).

Οι αναλυτές πληροφοριών διακρίνουν δύο κατηγορίες : ανάλυση προειδοποίησης σχετικά με τις ικανότητες του εχθρού και ανάλυση προειδοποίησης σχετικά με τις προθέσεις του (Sheffy, 2013). Προβαλλόμενη μέσα από την αρθρογραφία ως τελευταία τάση είναι ότι η ανάλυση των προθέσεων είναι πιο σημαντική από αυτή των δυνατοτήτων (Sheffy, 2013) καθώς όπως σχολιάζουν και έμπειροι αναλυτές, μπορούν να αναγνωρίσουν πότε είναι ικανός μια για ενέργεια ο αντίπαλος αλλά δεν εκδίδουν προειδοποίηση καθώς είναι δύσκολο να εξάγουν συμπέρασμα σχετικά με τις προθέσεις του (Kam, 1988,2004) .

Επιπλέον, η ανάλυση προειδοποίησης διακρίνεται σε δύο τύπους. Τον έλεγχο (Monitoring) και την ανακάλυψη (Discovery). Ο έλεγχος προϋποθέτει τη σύλληψη και την αναγνώριση της φύσης και των χαρακτηριστικών των νέων απειλών, ενώ η ανακάλυψη, την ανίχνευση ασθενών ενδεικτών και υποθέσεων και την αναγνώριση σεναρίων που δεν προϋπήρχαν (Cavelty & Mauer, 2009).

Το φαινόμενο της εμπλοκής όλο και περισσότερο των πλαισίων αναγνώρισης και διαχείρισης κινδύνων ως αποτέλεσμα της φύσης του σύγχρονου περιβάλλοντος, γίνεται αντιληπτό και στη διαδικασία της ανάλυσης προειδοποίησης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν η πολυπλοκότητα και η αβεβαιότητα (Cavelty & Mauer, 2009).

Τέλος, ιλιγγιώδη ποσά έχουν επενδυθεί στη τεχνολογία για συστήματα προειδοποίησης (Bracken, 2008). Οι αλλαγές στη τεχνολογία μείωσαν την ικανότητα να παρέχεται προειδοποίηση με την παραδοσιακή έννοια κι ένα ερώτημα είναι πώς η νέα τεχνολογία υποβοηθά νέες μεθοδολογίες για να παρέχεται προειδοποίηση στην σημερινή «εποχή της πληροφορίας» (Bodnar, 2003).

3.3 Ανακεφαλαίωση

Οι πληροφορίες και ειδικότερα οι πληροφορίες προειδοποίησης είναι ζωτικής σημασίας για τη λήψη κατάλληλων αποφάσεων με σκοπό την αποτροπή του στρατηγικού αιφνιδιασμού και ατυχών γεγονότων με στρατηγικό αντίκτυπο. Τα στάδια που χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή είναι το στάδιο της εκπόνησης προειδοποίησης από τις υπηρεσίες πληροφοριών και το στάδιο αντίληψης απειλής από τους λήπτες απόφασης.

Η προειδοποίηση προσεγγίζεται σε δύο τομείς (Περιβάλλον – Σύστημα), δύο κρίσιμες μεταβλητές (χρόνος προειδοποίησης και επικοινωνία- αντίληψη της απειλής), τρεις κύριες ομάδες που συσχετίζονται για επιτυχή αποτροπή του αιφνιδιασμού (οι υπηρεσίες πληροφοριών, οι λήπτες απόφασης και οι δυνάμεις αντίδρασης).

Το στρατηγικό περιβάλλον και οι ικανότητες του συστήματος που ανήκουν οι υπηρεσίες πληροφοριών και οι λήπτες απόφασης, καταδεικνύουν και την επικείμενη ποιότητα προειδοποίησης. Ακόμα και η αντίδραση του συστήματος στηρίζεται και εξαρτάται από την παραγόμενη και τεκμηριωμένη πληροφόρηση. Οι αναλυτές προειδοποίησης καλούνται, υπό το πρίσμα του σύγχρονου πολύπλοκου περιβάλλοντος, του αμφιλεγόμενου ρόλου της τεχνολογίας και της όλο και μεγαλύτερης εμπλοκής άλλων επιστημών, να εξασφαλίσουν τη λειτουργία ενός αξιόπιστου "συστήματος" προειδοποίησης.

Οι τομείς που απαιτείται περαιτέρω εμβάθυνση και εξειδίκευση κρίνονται ο χρόνος προειδοποίησης και η επικοινωνία (αμοιβαία αντίληψη της απειλής). Σ' αυτά τα δύο ζητήματα θα στραφούμε στα επόμενα δύο κεφάλαια.

4. Χρονικά Έγκαιρη Προειδοποίηση

Στα προηγούμενα κεφάλαια, πλαισιώθηκε η έννοια της προειδοποίησης και εξετάστηκε επιφανειακά η έννοια της Ανάλυσης προειδοποίησης. Σκοπός του κεφαλαίου αυτού, είναι να μελετηθεί η μια εκ των δύο κρίσιμων μεταβλητών, του χρόνου. Να πλαισιωθούν και να αναλυθούν επαρκώς οι μεταβλητές που επηρεάζουν τον χρόνο προειδοποίησης ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για το πώς πρέπει να θεμελιωθεί ένα "σύστημα" προειδοποίησης για να παρέχει έγκαιρη πληροφόρηση αλλά και πώς είναι δυνατό να βελτιωθεί η αποδοτικότητά του. Τέλος, πλαισιώνεται μεθοδολογικά πλέον, η διαδικασία της ανάλυσης προειδοποίησης.

4.1 Πλαισίωση και αποδόμηση του χρόνου προειδοποίησης (T_{Προειδοποίησης})

Το κύριο μέτρο αποτελεσματικότητας για την προειδοποίηση είναι ο χρόνος. Η μεταβλητή του χρόνου προειδοποίησης (T_{Προειδοποίησης}) είναι ίσως η πιο σημαντική, έχοντας άμεση συσχέτιση και με τον αντίκτυπο του αιφνιδιασμού. Έτσι, η απόκλιση της προειδοποίησης για μήνες ή έτη έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο από ότι η απόκλιση εβδομάδων ή μηνών από ότι η απόκλιση ημερών ή εβδομάδων. (Kam, 1988,2004)

Ο χρόνος προειδοποίησης ορίζεται από τη στιγμή που μια ενδεχόμενη εξέλιξη θεωρείται ως απειλή και από τη χρονική στιγμή που αυτή εκδηλωθεί. Η σημαντικότερη χρονική περίοδος ανάμεσα στα δύο σημεία που αναφέρθηκαν πιο πάνω είναι αυτή από τη στιγμή που θα εκπονηθεί η προειδοποίηση έως τη στιγμή της επίθεσης και περιλαμβάνει τις διαδικασίες να ετοιμαστούν οι δυνάμεις αντίδρασης (Kam, 1988,2004) .

Ουσιαστικά, η διαδικασία προειδοποίησης πρέπει να είναι αντιληπτή ως δύο ξεχωριστές φάσεις που αναγνωρίζονται ως μια διαδικασία. Τη φάση της προειδοποίησης από τις Υπηρεσίες Πληροφοριών προς τους λήπτες απόφασης και τη φάση της προειδοποίησης από τους λήπτες απόφασης στις δυνάμεις αντίδρασης (Kam, 1988,2004). Αυτός ο διαχωρισμός πρέπει να γίνεται καθόσον πολλές φορές μεσολαβεί χρονικό διάστημα μεταξύ των δύο φάσεων ενώ στο εσωτερικό της κάθε μιας, καταναλώνεται χρόνος σε όλα τα προαναφερθέντα επίπεδα ατομικά ή επίπεδα οργανισμού. Παραστατικά στο Σχήμα 2. παρουσιάζονται αυτά τα διαστήματα.

Σχ.2 Φάσεις προειδοποίησης και επιμέρους Χρόνοι

Ο αιφνιδιασμός στη διάσταση του χρόνου σχεδόν ποτέ δεν απειράπη, καταδεικνύοντας έτσι, τη δυσκολία πρόβλεψης του χρόνου εκδήλωσης άρα και του

χρόνου προετοιμασίας (Kam, 1988,2004 σελ 21). Τα αποτελέσματα από τις μελέτες του Kam, απεικονίζονται στον Πίνακα 1.

Case	Whether	When	Where	How
Norway, 1940	high	high	high	none
France, 1940	none	low	low	high
Holland, 1940	none	low	low	low
Russia, 1941	none	high	low	low
Pearl Harbor, 1941	low	high	high	high
Singapore, 1941–42	high	high	high	high
North Korea, 1950	low	low	none	low
China-Korea, 1950	high	high	low	low
Egypt, 1956	low	high	high	high
China-India, 1962	low	high	none	low
Egypt, 1967	none	low	low	high
Israel, 1973	none	high	none	low

Πίνακας 1. Βαθμός αιφνιδιασμού στις τέσσερις διαστάσεις του (Kam, 1988,2004)

Πιο αναλυτικά, ως αιτίες καθυστέρησης προειδοποίησης μπορούν να καταγραφούν : (Kam, 1988,2004)

1. Η αποκάλυψη των προθέσεων του αντιπάλου γίνεται μικρή περίοδο πριν την εκδήλωση αφήνοντας έτσι πολύ μικρό χρόνο προειδοποίησης ο οποίος θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερος εάν είχε γίνει περαιτέρω εμβάθυνση σε αυτές.
2. Η ίδια η διαδικασία ανάλυσης απαιτεί ιδιαίτερο χρόνο.
3. Ο χρόνος διαχείρισης των πληροφοριών στο εσωτερικό των φορέων πληροφοριών αλλά και της κοινότητας πληροφοριών
4. Η αβεβαιότητα των υπηρεσιών πληροφοριών να εξάγουν ανάγκη συναγερμού.
5. Η επικοινωνία μεταξύ των υπηρεσιών πληροφοριών και των ληπτών απόφασης καθώς και ο χρόνος εντός του μηχανισμού λήψης απόφασης, και κυρίως η στάση των ληπτών απόφασης σχετικά με την προειδοποίηση.
6. Η απροθυμία ή διστακτικότητα των ληπτών απόφασης να πάρουν το πολιτικοοικονομικό κόστος λήψης μέτρων στηριγμένοι όχι σε αδιαμφισβήτητες πληροφορίες αλλά κυρίως σε εκτιμήσεις,

Ο απαιτούμενος χρόνος προειδοποίησης λοιπόν αποδομείται στις παρακάτω κατηγορίες:

1. Χρόνος που χρειάζεται το σύστημα πληροφόρησης ($T_{\text{Πληροφοριών}}$) που αποδομείται στον χρόνο συλλογής ($T_{\text{Συλλογής}}$), τον χρόνο διαχείρισης ($T_{\text{Διαχείρισης}}$) και τον χρόνο ανάλυσης ($T_{\text{Αναλυσης}}$). Ως πιο σημαντικός λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο της προειδοποίησης από το προηγούμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο χρόνος που χρειάζονται κυρίως οι αναλυτές για αναγνώριση και τεκμηρίωση της απειλής.

Υπενθυμίζεται ότι η ανάλυση εστιάζει τόσο στις προθέσεις και δυνατότητες του δρώντος όσο και στα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος.

2. Χρόνος που απαιτείται για μεταφορά της πληροφόρησης στους λήπτες απόφασης ($T_{\text{Επικοινωνίας}}$)

3. Χρόνος για αποδοχή και αντίληψη της απειλής από τους λήπτες απόφασης και απόφαση στρατηγικής αντίδρασης ($T_{\text{Αποδοχής}}$).

4. Χρόνος για προετοιμασία των δυνάμεων αντίδρασης ($T_{\text{Προετοιμασίας}}$)

Άρα όπως φαίνεται και στο σχήμα 3:

$$T_{\text{Προειδοποίησης}} = T_{\text{Πληροφοριών}} (T_{\text{Συλλογής}} + T_{\text{Διαχείρισης}} + T_{\text{Ανάλυσης}}) + T_{\text{Επικοινωνίας}} + T_{\text{Αποδοχής}} + T_{\text{Προετοιμασίας}}$$

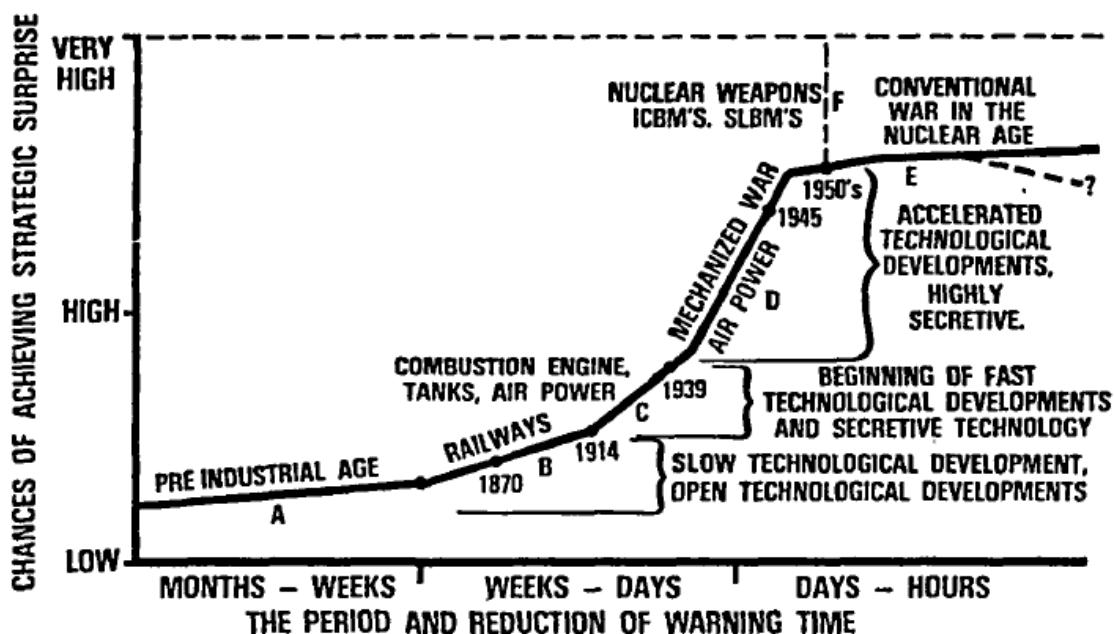
Σχήμα 3. Εσωτερικοί χρόνοι συστήματος προειδοποίησης

Πέραν όμως των διαδικασιών του συστήματος – ένας εκ των δύο τομέων που κρίνουν την προειδοποίηση- υπάρχουν και οι συνθήκες του εκάστοτε στρατηγικού περιβάλλοντος. Στο βιβλίο του ο Κολιόπουλος θέτει τον όρο “κανονικές συνθήκες” τον οποίο προσεγγίζει αναφέροντας εξαιρέσεις στρατηγικής τρωτότητας και εστιάζοντας σε τεράστιες διαφορές ισχύος ή σοβαρούς γεωγραφικούς περιορισμούς (Κολιόπουλος, 2000).

Οι λόγοι στρατηγικής τρωτότητας – ειδικά οι γεωγραφικοί περιορισμοί- μειώνουν δραστικά τον διαθέσιμο χρόνο προειδοποίησης ενώ υπάρχει η άποψη ότι είναι πολύ δύσκολο αν όχι αδύνατο σε αυτές τις περιπτώσεις, να αποφευχθεί ο αιφνιδιασμός. (Κολιόπουλος, 2000). Είναι απόλυτα κατανοητό ότι άλλος χρόνος προειδοποίησης απαιτείται μεταξύ Ισπανίας-Ρωσίας και άλλος μεταξύ Ελλάδος – Τουρκίας. Άρα υπάρχουν και οι σταθερές του περιβάλλοντος που επηρεάζουν τον απαιτούμενο χρόνο προειδοποίησης ($\Sigma_{\text{Στρατηγικού Περιβάλλοντος}}$)

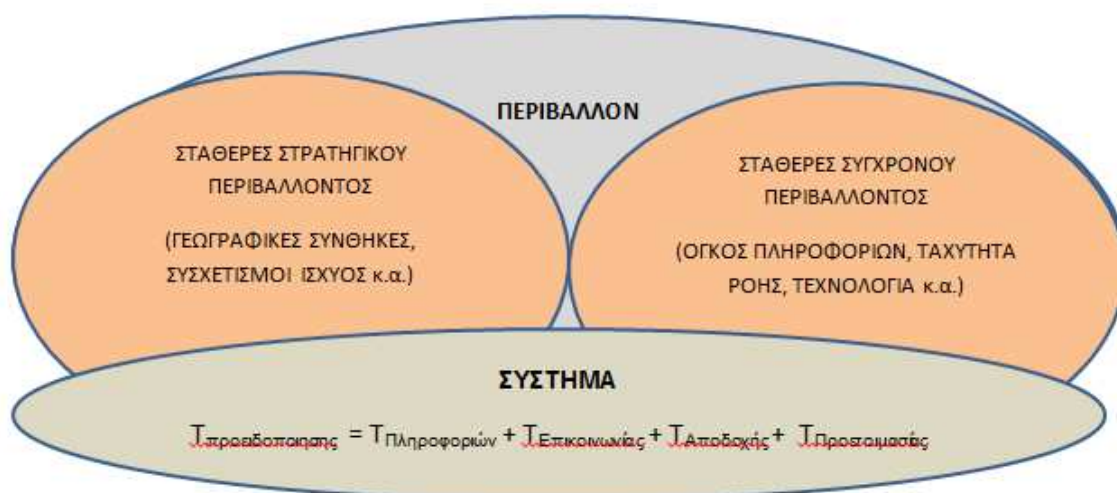
Επίσης, το σύγχρονο περιβάλλον προσθέτει επιπλέον σταθερές που επηρεάζουν τον χρόνο προειδοποίησης ($\Sigma_{\text{Σύγχρονου Περιβάλλοντος}}$). Ο τεράστιος όγκος πληροφοριών, η ταχύτητα ροής αυτών, η σύγχρονη τεχνολογία πρέπει να λαμβάνονται ως σταθερές πλέον, καθόσον ανεπιστρεπτή επηρεάζουν δραστικά τον χρόνο προειδοποίησης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται “η ανάπτυξη της τεχνολογίας όσον αφορά τα νέα οπλικά συστήματα και δυνατότητες προσβολής επέφερε δραστική μείωση του χρόνου προειδοποίησης”. (Handel M. , 1984).

Στο σχήμα 4 παρουσιάζεται δόκιμα από τον Michael Handel η πτώση του χρόνου προειδοποίησης ανά εποχή και σε σχέση με τεχνολογικές εξελίξεις.

Σχήμα 4. Μείωση χρόνου προειδοποίησης ανά εποχή (Handel, 1980)

Συνοπτικά, απεικονίζονται στο σχήμα. 5 οι παραπάνω παράγοντες που επηρεάζουν τον χρόνο προειδοποίησης.

Σχήμα 5. Παράγοντες επιρροής χρόνου προειδοποίησης.

Εστιάζοντας τώρα στους δρώντες του περιβάλλοντος, είναι εμφανέστατο ότι τη στιγμή που διαπιστώνεται η επικείμενη απειλή ή η ανάγκη για περαιτέρω έρευνα ενδεχόμενης απειλής, έχει ήδη χρονικό πλεονέκτημα ο δρών που σχεδιάζει αιφνιδιασμό καθώς ήδη έχει λάβει την απόφαση. Το χρονικό διάστημα αυτό μεταφέρεται τουλάχιστον μέχρι και τη φάση της προετοιμασίας.

Παράλληλα, κάθε κίνηση των φιλίων δυνάμεων θα επιφέρει ενδεχομένως και νέα απόφαση από πλευράς του ετέρου δρώντος και έτσι διαμορφώνεται μια συνεχής αλληλεπίδραση στο περιβάλλον. Η αλληλεπίδραση δεν αποκλείεται να επιφέρει σε πλεονέκτημα το κράτος – στόχο, εξαρτάται όμως από τη φύση του δρώντα και την

στρατηγική αντίδρασης. Οι περιπτώσεις προληπτικού χτυπήματος ή απόφασης του κράτους-θύτη για αναβολή έχουν ιστορικά παρατηρηθεί ότι ανέτρεψαν τον ελλείποντα χρόνο (Handel, 1984).

Συνεπώς, αφενός η ανάλυση του μηχανισμού λήψης απόφασης του δρώντος είναι σημαντική και αφετέρου ο απαιτούμενος $T_{\text{Προειδοποίησης}}$ εξαρτάται και από την επιλεγμένη στρατηγική αντίδρασης, η οποία, θα πρέπει να έχει λάβει υπόψη το σύνολο των παραπάνω παραγόντων, των απειλών και των ενδεχόμενων εξελίξεων που έχουν αναγνωρισθεί.

Στον πίνακα 2 παρουσιάζονται οι υπομεταβλητές του χρόνου προειδοποίησης εντός του συστήματος.

Α/Α	ΥΠΟΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΧΡΟΝΟΥ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΟΙΩΝ ΑΦΟΡΑ
1	Χρόνος Συστήματος Πληροφοριών	Χρόνος Συλλογής Χρόνος Διαχείρισης Πληροφοριών Χρόνος Επεξεργασίας & Ανάλυσης
		ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
2	Χρόνος Επικοινωνίας	
		ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΛΗΠΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ
3	Χρόνος Αποδοχής και Αντίληψης Απειλής & Απόφαση Αντίδρασης	
		ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΛΗΠΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ
4	Χρόνος Προετοιμασίας Δυνάμεων Αντίδρασης	
		ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ

Πίνακας 2. Υπομεταβλητές Χρόνου Προειδοποίησης στο Σύστημα

και στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται οι «συνθήκες»-παράγοντες δηλαδή που επηρεάζουν τους παραπάνω χρόνους και την αλληλεπίδραση μεταξύ τους.

A/A	ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ	ΠΟΙΟΝ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ
1	ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΙΣΧΥΟΣ	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ (ΛΗΠΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ) ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ (ΣΥΛΛΟΓΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ, ΑΝΑΛΥΣΗ) ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ (ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ)
2	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ (ΣΥΛΛΟΓΗ & ΑΝΑΛΥΣΗ) ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ (ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ) ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ (ΛΗΠΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ)
3	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ (ΣΥΛΛΟΓΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ, ΑΝΑΛΥΣΗ) ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ (ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ)
4	ΦΥΣΗ ΔΡΩΝΤΑ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ (ΛΗΠΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ)
4	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΑΝΤΕΣ

Πίνακας 3. Παράγοντες "Περιβάλλοντος" και "Στρατηγικής"

Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο κυρίως την ανάλυση πληροφοριών και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ώστε να μειώνεται το $T_{\text{Ανάλυσης}}$.

4.2 Χρόνος στο σύστημα πληροφοριών ($T_{\text{Πληροφοριών}}$)

Προσεγγίζοντας το $T_{\text{Πληροφοριών}}$ (Συλλογή, Διαχείριση και Ανάλυση), επισημαίνεται ότι η ανάγκη για ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής και ποιοτικής συλλογής είναι δεδομένη και επιβάλλει μια ακόμα πιο ποιοτική ανάλυση. Η αλληλεπίδραση των λειτουργιών αυτών ενισχύεται με την εξέλιξη της ταχύτητας ροής πληροφοριών στο σύγχρονο περιβάλλον και την πολύπλευρη κατεύθυνση εισόδου (inputs) πληροφοριών. Πολλές φορές π.χ. οι λήπτες απόφασης γίνονται αποδέκτες πληροφοριών και από άλλες, κυρίως πολιτικές, πηγές πληροφοριών. (Kam, 1988,2004). Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη στα παραγόμενα προϊόντα (outputs) διαφορετικά δύναται να επηρεάσουν λανθασμένα τους λήπτες απόφασης ή να αμεληθεί η αξία τους.

Η προσανατολισμένη συλλογή σε ένα πλαίσιο οργανωμένου σχεδίου και τυποποιημένων διαδικασιών είναι κρίσιμης σημασίας για τον χρόνο προειδοποίησης και για έναν αναλυτή πληροφοριών προειδοποίησης καθώς δεν υπάρχει μεγαλύτερη απογοήτευση από πληροφορίες που λαμβάνονται καθυστερημένα (Grabo, 2010). Ανάλογα με τον απαιτούμενο χρόνο προειδοποίησης βάσει ετοιμότητας δυνάμεων αντίδρασης, εκπονείται το σχέδιο συλλογής και προσανατολίζονται τα μέσα συλλογής πληροφοριών. Ανάλογα με το αποτέλεσμα από τα μέσα συλλογής ικανοποιούνται οι ανάγκες και καλείται η ανάλυση πληροφοριών να διαχειριστεί τις συλλεγόμενες πληροφορίες και να αναπτύξει "πρότυπα-μοντέλα", που θα αποδώσουν δυνατότητα ελέγχου (monitor) μιας εξελισσόμενης κατάστασης ή ανακάλυψης (Discovery) μιας μη αναγνωρισμένης απειλής. Η θεμελίωση μιας τέτοιας

μοντελοποίησης – τυποποίησης είναι μόνο το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη μιας ανάλυσης προειδοποίησης (Bodnar, 2003).

Ιδιαίτερα στο σύγχρονο περιβάλλον όμως, η ανάλυση αναδεικνύεται ως κρισιμότερη μεταβλητή ενώ όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο οι βετεράνοι πληροφοριών εστιάζουν σε αυτή ως πλέον κρίσιμη διαδικασία. Ο Robert Clark, αναφέρει στο βιβλίο του ότι παρόλο ότι το γενικό ενδιαφέρον εστιάζει στη συλλογή πληροφοριών, οι περισσότερες αποτυχίες πληροφοριών οφείλονται στην ανεπαρκή ανάλυση (2013).

Για τον λόγο αυτό η και με σκοπό να μην ξεφύγει του όγκου μιας εργασίας η έρευνα, εστιάζεται η εμβάθυνση στη διαδικασία ανάλυσης, έχοντας αντίληψη ότι και τα υπόλοιπα T ή σταθερές του περιβάλλοντος έχουν μεγάλη αξία και ελπίζοντας να αποτελέσουν βάση μελέτης σε άλλη εργασία, προσεγγίζοντας δε επιφανειακά ορισμένα στο υπόλοιπο μέρος της παρούσης.

4.3 Χρόνος διαδικασίας ανάλυσης (T_{Ανάλυσης})

Τα στάδια της ανάλυσης πληροφοριών είναι η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ βάσει των δεδομένων, η ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ αναγνωρίζοντας τις μεταβλητές, τους δρώντες και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και η ΠΡΟΒΛΕΨΗ όσον αφορά ενδεχόμενα μελλοντικά γεγονότα (Kam, 1988,2004) . Ο τύπος της ανάλυσης που απαιτείται και η ταχύτητα με την οποία πρέπει να ετοιμαστεί και να παραδοθεί στους λήπτες απόφασης, ποικίλουν. (Clark, 2013)

Επισημαίνεται σε αυτό το σημείο ειδικότερα για την ανάλυση προειδοποίησης που πλαισιώθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ότι περιλαμβάνει και τα τρία στάδια, η τελική της εκτίμηση όμως είναι πρόβλεψη που αφορά την πιθανότητα ένα ενδεχόμενο μελλοντικό αρνητικό γεγονός να λάβει χώρα. (Kam, 1988,2004).

Η πρόβλεψη αφορά είτε την μελλοντική φύση και χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος είτε τη μελλοντική δράση ενός δρώντος. Ο τελικός αντικειμενικός σκοπός της ανάλυσης προειδοποίησης είναι η κατανόηση του τι πρόκειται να κάνει ο αντίπαλος. Ιστορικά, το μεγαλύτερο επίτευγμα της κατασκοπείας ήταν η διείσδυση στον μηχανισμό λήψης απόφασης του αντιπάλου παρέχοντας έτσι έγκαιρη προειδοποίηση. Ο αντίπαλος όμως για ποικίλους λόγους μπορεί να αναβάλει ή να καθυστερήσει το χρόνο εκδήλωσης. Όπως αναφέρεται, από 162 περιπτώσεις που μελετήθηκαν, περίπου σε 44% υπήρξε καθυστέρηση 5% εκδηλώθηκε πιο νωρίς και 51% λειτούργησε σύμφωνα με το πρόγραμμα (Clark, 2013). Επίσης, πολλές φορές, η αντίληψη ότι πλησιάζοντας τη στιγμή της ενέργειας του αντιπάλου θα υπάρξει ένταση πληροφοριών, δημιουργεί την πεποίθηση ότι είναι δυνατόν να προβλεφθεί ο χρόνος, οι παράγοντες όμως εκτίμησης του χρόνου επίθεσης είναι πολλοί και χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής.

Για την πρόβλεψη χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι όλοι όμως προϋποθέτουν την ορθή αναγνώριση και περιγραφή των μεταβλητών και δρώντων που διαμορφώνουν και επηρεάζουν το στόχο της ανάλυσης με σκοπό μέσα από την περιγραφή του παρόντος να μπορέσει να ανιχνευθεί η μελλοντική εικόνα (Clark, 2013).

Οι κυριότερες μέθοδος ήταν η μεταφορά του παρελθόντος και η λογική τάση. Η προέκταση του παρόντος είναι αξιόπιστη για το άμεσο μέλλον ή και βραχυπρόθεσμα ενώ προϋποθέτει «ότι οι δυνάμεις που επηρεάζουν το στόχο δεν αλλάζουν». Είναι χρήσιμη μέθοδος τόσο για γραμμικές αλλά και κυκλικές εξελίξεις και η συσχέτιση και παλινδρόμηση είναι συνήθη τύποι αυτής της μεθόδου. Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα όμως δεν είναι τόσο καθώς οι δυνάμεις πάντα αλλάζουν. Ο Kam αναφέρει χαρακτηριστικά ότι το πιο σοβαρό λάθος για την εξαγωγή προβλέψεων είναι η παραδοχή ότι η τρέχουσα τάση θα συνεχιστεί σε μια ευθεία γραμμή. Η ανάλυση σε στρατηγικό επίπεδο συνήθως είναι μακροπρόθεσμης εμβέλειας και περιλαμβάνει πολλά σενάρια (Clark, 2013) ενώ μια επιτυχημένη πρόβλεψη πρέπει να είναι ικανή να προβλέψει πιθανές αιτίες για αλλαγή, να ορίσει τη χρονική στιγμή της αλλαγής και να περιγράψει τι θα συμβεί μετά από την αλλαγή. (Kam, 1988,2004)

Ως συνέπεια, μπαίνει η έννοια της πιθανότητας και οι παρούσες τάσεις πρέπει να εξετάζονται υπό το πρίσμα άλλων τεχνικών και γνώσεων καθώς πολλές μεθοδολογίες έχουν αναπτυχθεί και μαθηματικοί τύποι έχουν εκπονηθεί για τον υπολογισμό πιθανοτήτων .

Μέσα από τα πλαίσια διαχείρισης κινδύνων και απειλών όπως το IRGC, αναφέρονται και άλλοι παράγοντες που πρέπει να μελετηθούν για μια καλή μεσο-μακροπρόθεσμη πρόβλεψη καθώς δύναται να επιδράσουν επί των τρεχουσών τάσεων και των γραμμικών δυνάμεων. Έτσι αναφέρονται η ιστορική συμπεριφορά του δρώντος, αναλογικές καταστάσεις παγκοσμίως κ.α.

Εάν θα θέλαμε να απεικονίσουμε τη σύνθεση των παραπάνω, θα καταλήγαμε στον Πίνακα 4 :

A/A	ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ για ΠΡΟΒΛΕΨΗ	ΤΟΜΕΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ
1	Λογικές Τάσεις		
2	Γραμμικές Τάσεις		
3	Ιστορική Συμπεριφορά		
4	Κίνητρα και επιδιώξεις Δρώντος		
5	Αναλογικές Τάσεις		
6	Συνθήκες Συγκεκριμένου Περιβάλλοντος		

Πίνακας 4: Ενδεικτικοί Παράγοντες Μελέτης για Πρόβλεψη

Πέραν όμως της ούτως ή άλλως πολυδιάστατης και χρονοβόρας διαδικασίας της ανάλυσης οι αναλυτές καλούνται να ξεπεράσουν και άλλες πολλές δυσκολίες. Οι αποτυχίες προειδοποίησης ή οι επιτυχίες αιφνιδιασμού έχουν ως κοινούς παρανομαστές συνδυασμούς αιτιών. Συνοπτικά απορρέουν ως εμπόδια στην καλή προειδοποίηση η λάθος κατανόηση και ερμηνεία των διαθέσιμων πληροφοριών και άλλες παθογένειες και οργανωτικά ζητήματα. (Cavelty & Mauer, 2009) . Μέσα από τη βιβλιογραφία, ομαδοποιούνται και αναφέρονται κυρίως:

1. Πληροφορίες. Οι αναλυτές πρέπει να μπορούν να ελέγξουν έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών και μια μεγάλη ταχύτητα ροής αυτών. Το μεγαλύτερο

μέρος των πληροφοριών είναι αντιφατικές και αμφίσημες και είναι συνήθως στοιχεία πληροφοριών που απαιτούν χρονοβόρα σύνθεση για τη διαμόρφωση εικόνας. Η σωστή ερμηνεία των τρεχουσών πληροφοριών και της διαγνωστικής τους αξίας γίνεται όταν έχεις την ολιστική εικόνα την οποία οι αναλυτές την έχουν είτε σε βάσεις δεδομένων είτε στη μνήμη τους. (Heyer & Pherson, 2011). Ιδιαίτερα υπό την πίεση του χρόνου, σημαντικές πληροφορίες παραλείπονται. Αν κανείς μελετήσει την κρίση της εισβολής της Σοβιετικής Ένωσης στη Τσεχοσλοβακία το 1968 θα διαπιστώσει ότι οι υπηρεσίες ανάλυσης είχαν μεγάλη ποσότητα πληροφοριών μεγάλης αξιοπιστίας τόσο για τις πολιτικές όσο και για τις στρατιωτικές εξελίξεις αλλά παρ' όλα αυτά ένας αριθμός αυτών δεν αναφέρθηκαν ποτέ στους ανώτερους αξιωματικούς ή αυτούς που θα έπαιρναν τις αποφάσεις. Σίγουρα ένας πολύ σημαντικός λόγος (πέρα από την εσφαλμένη κρίση των αναλυτών) ήταν και ο μεγάλος όγκος πληροφοριών (Grabo, 2002)

2. Προσωπικές αδυναμίες και εμπόδια. Οι αναλυτές πρέπει να μπορούν να ξεπεράσουν ήδη διαμορφωμένες αντιλήψεις, τις περιορισμένες δυνατότητες μνήμης σε συσχετισμό με τον παραδοσιακό τρόπο επεξεργασίας των πληροφοριών. Τα συμπεράσματα του έμπειρου στη CIA αναλυτή Heuer αναδεικνύουν διανοητικά εμπόδια που διακατέχουν τον ίδιο τον αναλυτή. (Heuer, 1999)

3. Απαιτήσεις φορέα ή κοινότητας πληροφοριών. Οι απαιτήσεις του οργανισμού πιέζουν πάρα πολύ τον διαθέσιμο χρόνο για την οργάνωση και διεξαγωγή της Ανάλυσης (Clark, 2013), η οποία για να είναι αντικειμενική, πρέπει να ανταπεξέρχεται αυτών των πιέσεων.

4. Μεθοδολογικά εργαλεία. Ένα από τα σημερινά προβλήματα ανάλυσης είναι ότι εργαλεία μεθοδολογίας και διαδικασίες που χρησιμοποιούνται είναι ίδια με αυτά που υπήρχαν σε έναν κόσμο πιο αργό και σταθερό όπως αυτό κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Το σε εξέλιξη πλαίσιο απαιτεί νέες μεθόδους και εργαλεία (Cavelty & Mauer, 2009).

Συνεπώς η Ανάλυση προειδοποίησης εμπεριέχει επί της αρχής εγγενείς δυσκολίες οι οποίες διογκώνονται στο σημερινό περιβάλλον της αβεβαιότητας.

4.4 Υπάρχουσες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και προτάσεις βελτίωσης

Το πώς ο αναλυτής θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις παραπάνω προκλήσεις και να υπερβεί τα εμπόδια ανάλυσης ήταν και είναι ένα αντικείμενο συνεχούς μελέτης στην ξένη βιβλιογραφία και ειδικά από τους πρακτικούς πληροφοριών. Μέσα από αυτή την προσπάθεια, δημιουργήθηκε μια ιστορική συνέχεια - εξέλιξη όσον αφορά τη μεθοδολογική προσέγγιση. Η ύπαρξη των "expert analysts" ήταν ανέκαθεν η βάση για την ανάλυση πληροφοριών ενώ με την διαμόρφωση του σύγχρονου περιβάλλοντος αναπτύχθηκαν πλήθος μεθοδολογιών. Ως κομμάτι της ανάλυσης πληροφοριών, η ανάλυση προειδοποίησης κινείται στο ίδιο πλαίσιο.

Η ανάπτυξη πλήθους μεθοδολογιών επέφερε και εμπλοκή, όπως ήδη έχει αναφερθεί, επιστημών που ασχολούνται με την πολυπλοκότητα και αβεβαιότητα, όπως είναι η διαχείριση κινδύνων (risk management) αλλά και η στατιστική (statistic).

Έτσι, ως προτεινόμενα μέτρα π.χ. για να υπερβεί ο αναλυτής τα δικά του στερεότυπα αντίληψης, έρχονται νέες μέθοδοι και τεχνικές ακόμα και από τη λειτουργία ιδιωτικών επιχειρήσεων και ονομάζονται *Imaginative techniques* σε ένα πλαίσιο “*Alternative Analysis*”. (Cavelty & Mauer, 2009)

Παρά την ποικιλία μεθοδολογιών όμως, κάποιες αξίες- αρχές-κατευθύνσεις είναι κοινά αποδεκτές. Η αξία σε μια μέθοδο π.χ. του να είναι δυνατή η συσχέτιση και η σύνθεση τρεχουσών με παρελθούσες πληροφορίες είναι πολύ σημαντική. Η αρτιότερη πληροφόρηση δεν προέρχεται συνήθως από τη προσεκτική μελέτη των τρεχουσών πληροφοριών αλλά βασίζεται στην προσεκτική μελέτη των πληροφοριών που είναι μερικές φορές και εβδομάδες και μήνες παλιές αλλά συσχετίζονται με τα τρέχοντα γεγονότα. Επιπλέον, απορρίπτεται η άποψη ότι οι πιο πρόσφατες πληροφορίες είναι αυτές που χρειάζονται για να παράγει κανείς προειδοποίηση. (Grabo, 2002)

Ως βασικές και κοινά αποδεκτές αρχές είναι οι έννοιες της ολιστικότητας και της περιοδικότητας οι οποίες αναδεικνύονται μέσα από την εμπειρία βετεράνων αναλυτών. Η **περιοδικότητα** καθόσον προσδίδει δυνατότητα συσχέτισης τρεχουσών και παρελθοντικών ενδεικτών καθώς μία ημερήσια ή εβδομαδιαία αναφορά μπορεί να μην έχει πολλά καινούργια να μεταφέρει αλλά είναι μία δικλείδα ασφαλείας ότι όλοι οι ενδείκτες έχουν μελετηθεί και ληφθεί υπόψη (Grabo, 2002). Επίσης, είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι η καλύτερη ανάλυση προειδοποίησης είναι το προϊόν λεπτομερούς και **συνεχούς ελέγχου όλων** των πληροφοριών πηγαίνοντας πίσω εβδομάδες και μήνες που μπορεί να είναι σχετικές με το θέμα και να δίνουν κατανόηση για τον αντίπαλο. Οι περισσότερες κρίσεις έχουν τις ρίζες τους στο παρελθόν και πληροφορίες που στο παρελθόν δεν είχαν λάβει αξία αποκτούν μεγάλη διαγνωστική αξία εφόσον όμως είχαν ενταχθεί στην **ολιστική** εικόνα του Αναλυτή. (Grabo, 2002).

Ως προτεινόμενες κατευθύνσεις για απλοποίηση και έλεγχο του σύγχρονου και πολύπλοκου περιβάλλοντος προτείνονται η **αποδόμηση** των προβλημάτων και η **οπτικοποίηση**, συσχετίζοντάς τις με το σύστημα ενδεικτών. Η αποδόμηση (Decomposition) των θεμάτων για πληροφόρηση σχολιάζεται ικανή να προσφέρει checklist με ενδείκτες για τον αναλυτή (Clark, 2013) , απλοποίηση και καλύτερο έλεγχο πολύπλοκων ζητημάτων ενώ η οπτικοποίηση (Visualization) προσφέρει τη δυνατότητα υπέρβασης των περιορισμών της μνήμης και της αδυναμίας επεξεργασίας τεράστιου όγκου πληροφοριών (Heuer, 1999).

Παράλληλα, η τεχνολογία είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ως πολλαπλασιαστής ισχύος στην έγκαιρη προειδοποίηση καθόσον δίνει δυνατότητες τόσο στη συλλογή όσο και στην επεξεργασία πληροφοριών (Kam, 1988,2004) .

Τέλος, η δομημένη επιχειρηματολογία με τη χρήση διαγνωστικών δεδομένων, παρουσιάζεται και ως τρόπος υπέρβασης των αδυναμιών και του κινδύνου υπερβολικής εξάρτησης από τους «έμπειρους» και «ειδικούς» σε κάθε θέμα, καθώς πολλές φορές η δική τους εκτίμηση είναι αποτέλεσμα μόνο εμπειρίας χωρίς να δίνεται η σωστή αξία στις συνθήκες και τις τρέχουσες πληροφορίες κάθε περιόδου. (Clark, 2013)

Πιο τεχνικά τώρα, η ανάπτυξη ενός συστήματος ενδεικτών προειδοποίησης (indicator based Methodology) παρουσιάζεται ως ένα καλό αναπτυσσόμενο εργαλείο

και ο όρος “indications intelligence” θεωρείται συνώνυμος με το “warning intelligence”.

Η ευρύτερη φιλοσοφία του συστήματος ενδεικτών, στηρίζεται ουσιαστικά στην αντίληψη ότι για να γίνει οποιαδήποτε ενέργεια ή για να ολοκληρωθεί μια εικόνα πάντα υπάρχει μια διαδικασία, δηλ μια αλληλουχία αναγκαίων ή/και επαρκών συνθηκών για τις οποίες δύναται να υπάρξουν σημάδια. (Clark, 2013) Η κάθε δυνατή αποδόμηση και αναγνώριση τέτοιων αλληλουχιών προσδίδει τη δυνατότητα έγκαιρης αναγνώρισης μιας υπό εξέλιξη πλοκής (Heyer & Pherson, 2011). Παρατηρείται όμως μια λεπτή ισορροπία καθώς από τη μια πλευρά προσπαθώντας να αναγνωρίσουν περισσότερους ενδείκτες χάνεται χρόνος ενώ από την άλλη πλευρά εάν υπάρξει βιασύνη, μπορεί να υπάρξει λάθος συναγερμός και να μεταπέσει το σύστημα στο σύνδρομο «cry wolf». Το πρόβλημα γίνεται μεγαλύτερο καθώς η δυνατότητα για άρνηση και παραπλάνηση από πλευράς αντιπάλου είναι αυξημένη. (Clark, 2013)

Η χρήση ενδεικτών προτείνεται κυρίως για καταστάσεις που επιθυμία είναι ο έλεγχος μιας κατάστασης και η έγκαιρη αναγνώριση αλλαγών στο περιβάλλον, Δεδομένου ότι πολλές φορές οι αλλαγές στο διεθνές περιβάλλον στη διεθνή πολιτική συμβαίνουν σταδιακά, δυσκολεύουν την αναγνώρισή τους (Heyer & Pherson, 2011).

Η συμπληρωματική προσέγγιση της εν λόγω μεθοδολογίας λόγω των πολλαπλών εναλλακτικών εξελίξεων ειδικά μακροπρόθεσμα, είναι η ανάπτυξη σεναρίων η οποία, μέσα από ένα πλέγμα ενδεικτών, χρησιμοποιείται για την έγκαιρη αναγνώριση της αλλαγής (Grabo, 2010). Η ενσωμάτωση των τρεχουσών πληροφοριών σε αυτά παρέχει ενδείξεις για το πιο σενάριο είναι εν ισχύ ή όχι και αποδίδει έτσι άμεσα τη διαγνωστική τους αξία. Μεθοδολογικά, η ένταξη σε αυτά τα σενάρια των χειρότερων για τα εθνικά συμφέροντα ή αυτών με μικρή πιθανότητα αλλά με μεγάλες επιπτώσεις, προσδίδει άμεσα δυνατότητα προειδοποίησης (Clark, 2013).

Η μεθοδολογία των σεναρίων και ενδεικτών προέρχεται από τις αρχές του risk Management. (Bracken, Bremer, & Gordon, 2008). Παρουσιάζονται ως καλή πρόταση για την αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας και της αβεβαιότητας ενώ συγκεκριμένα αναφέρεται ότι μπορεί τα σενάρια να μην δίνουν μια ακριβή πρόβλεψη για το μέλλον, αλλά έχουν μεγάλη αξία καθώς δίνει σχεδόν όλο το εύρος των μελλοντικών εξελίξεων και συνεπώς τη δυνατότητα στρατηγικής προετοιμασίας (Heyer & Pherson, 2011). Επίσης, παρουσιάζεται να έχει πλεονεκτήματα και για τη βελτίωση των άλλων υπομεταβλητών του χρόνου προειδοποίησης εφόσον βοηθά στον προσανατολισμό της συλλογής και κέρδος χρόνου λόγω καλύτερης διαχείρισης του όγκου των διαθέσιμων πληροφοριών (Grabo, 2010), στον χρόνο επικοινωνίας καθώς διευκολύνει την επικοινωνία πολύπλοκων ζητημάτων στους λήπτες απόφασης (Heyer & Pherson, 2011), στην απόφαση στρατηγικής δεδομένου ότι η ανάπτυξη σεναρίων αναγνωρίζει τους ποικίλους τρόπους εξέλιξης μιας κατάστασης και συνεπώς δίνει τη δυνατότητα για τους λήπτες απόφασης να αναπτύξουν έγκαιρα στρατηγικές για κάθε ενδεχόμενο.

Μια τρίτη πρόταση είναι η χρήση υποδειγμάτων, περιγραφικών και άλλων μορφών, τις αποκαλούμενες ως τεχνικές ανάλυσης και προέρχονται από τον χώρο της στατιστικής και των συστημάτων αναλύσεων (Analytics) (Clark, 2013). Τα υποδείγματα αυτά, λόγω τυποποίησης και ταχύτητας επεξεργασίας δεδομένων δύναται να προσδώσουν ταχύτητα προσέγγισης προβλημάτων διεθνής πολιτικής, απαιτούν όμως εξοικείωση και μεγάλη εμπειρία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα

εφαρμογής τεχνικών ανάλυσης στη διεθνή πολιτική είναι η πολυκριτηριακή ανάλυση , δηλ, ανάλυση επιλογών δρώντων βάσει τα κριτήριά τους και τους στόχους τους. Υπάρχουν και άλλα χαρακτηριστικά παραδείγματα ενσωμάτωσης πλέον στον κόσμο της ανάλυσης πληροφοριών και της ανάλυσης προειδοποίησης των τεχνικών ανάλυσης, όπως τα Fault trees ή Decision trees κ.α.

Η σειρά ενεργειών στην τεχνική ανάλυσης Weighted Ranking που αφορά μια πολυκριτηριακή ανάλυση για επιλογές δρώντων ακολουθεί πιστά την προτεινόμενη μεθοδολογία στην Promethee ή Priest Analysis καταδεικνύοντας έτσι τη δυνατότητα πλήρους εκμετάλλευσης στη διεθνή πολιτική παρόμοιων τεχνικών από άλλες επιστήμες, επιβεβαιώνοντας και τα αναγραφόμενα στο πρώτο κεφάλαιο ότι το σύγχρονο περιβάλλον απαιτεί τη συνεργασία όλων των επιστημών.

ΛΙΣΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ PRIEST - PROMETHEE	ΛΙΣΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ WEIGHTED RANKING
Ένας στόχος	Κεντρικό Ερώτημα
Σύνολο απλών ή σύνθετων κριτηρίων	Απαριθμήστε όλα τα σημαντικότερα κριτήρια για την ταξινόμηση
Σύνολο επιλογών με επιδόσεις ανά κριτήριο	Ζευγαρώστε τα κριτήρια
Ιεράρχηση κριτηρίων (→ ανάθεση συντελεστή βαρύτητας σε κάθε κριτήριο)	Επιλέξτε τα κορυφαία κριτήρια και ζυγίστε τα στα εκατοστημόρια
Σύγκριση επιλογών ανά ζεύγη Επιλογή ή κατάταξη (1ο, 2ο, 3ο, ...)	Κατασκευάστε την μήτρα του Weighted Ranking και εισάγετε τα στοιχεία, εισάγετε τα επιλεγμένα κριτήρια και τα βάρη τους
	Καθορίστε και ιεραρχίστε τις τελικές ταξινομήσεις

Πίνακας 5. Διαδικασία Πολυκριτηριακής Ανάλυσης

Η λογική της ομοιότητας των διαδικασιών στηρίζεται στο ότι οι μηχανισμοί λήψης απόφασης είναι κοινά είτε για τους φίλιους φορείς ώστε να ληφθεί απόφαση, είτε για τον αντίπαλο, οπότε είναι δυνατή η ανάλυση αυτής, προσανατολίζοντας την ανάγκη συλλογής και μελέτης στα κριτήρια του δρώντος και καθιστώντας μηχανιστική την υπόλοιπη διαδικασία Ανάλυσης.

Έτσι, εάν υποθέσουμε ότι μελετάται η επιλογή ενός διεθνούς δρώντος και η στρατηγική που αυτός θα επιλέξει για τη διαχείριση μιας κρίσης, αρκεί να εντάξουμε στο μεθοδολογικό εργαλείο τα ευρήματα επάνω σε δύο μεταβλητές: τα κριτήρια και τις ενδεχόμενες στρατηγικές (βλ Σχ.6)

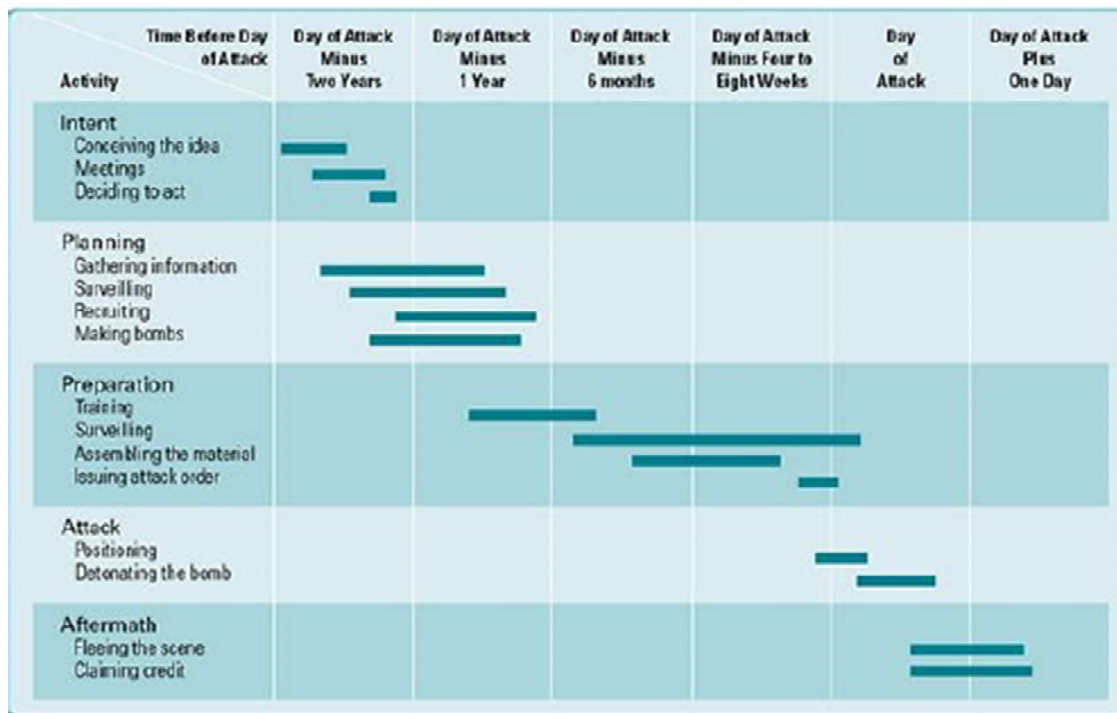
	☒	☒	☒
ΧΩΡΑ Α	ΑΥΞΗΣΗ ΙΣΧ...	ΔΙΕΘΝΗ ΣΤΗ...	ΠΟΛΙΤΙΚΗ Σ...
Unit	unit	unit	unit
Cluster/Group	◆	◆	◆
Preferences			
Min/Max	max	max	max
Weight	1,00	1,00	1,00
Preference Fn.	Usual	Usual	Usual
Thresholds	absolute	absolute	absolute
- Q: Indifference	n/a	n/a	n/a
- P: Preference	n/a	n/a	n/a
- S: Gaussian	n/a	n/a	n/a
Statistics			
Minimum	n/a	n/a	n/a
Maximum	n/a	n/a	n/a
Average	n/a	n/a	n/a
Standard Dev.	n/a	n/a	n/a
Evaluations			
☒ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ Α	☐	n/a	n/a
☒ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ Β	☐	n/a	n/a

Σχ.6. Υποθετικό Παράδειγμα Πουκρητηριακής Ανάλυσης Επιλογής Στρατηγικής.

Μηχανιστικά πλέον, θα εξαχθούν περιγραφικά και επεξηγηματικά συμπεράσματα καθώς και πρότυπα πρόβλεψης. Γίνεται αντιληπτό ότι προσδίδεται ταχύτητα στη διαδικασία ανάλυσης λόγω τυποποίησης καθώς το σύνολο των δεδομένων επεξεργάζονται προσανατολισμένα - τυποποιημένα στις δύο αυτές μεταβλητές των κριτηρίων και των στρατηγικών.

Στην παρούσα εργασία, λόγω περιορισμού του εύρους της, δεν γίνεται εμβάθυνση τεχνικής χρήσης του εργαλείου αλλά απλά παραλληλισμός και ανάδειξη δυνατοτήτων.

Ιδιαίτερα στο πλαίσιο αποδόμησης διαδικασιών με σκοπό την απλοποίηση αλλά και την χρονική ανίχνευση γεγονότων, αναπτύσσονται ή δίνονται από τον χώρο άλλων επιστημών δυνατότητες μέσω τεχνικών. Στο σχήμα 7 παρουσιάζεται η τεχνική Gantt Chart όπως ακριβώς απεικονίζεται στο βιβλίο "STRUCTURED ANALYTIC TECHNIQUES FOR INTELLIGENCE ANALYSIS". (Heyer & Pherson, 2011).

Σχήμα 7. Τεχνική Gantt Chart

Η λογική της τεχνικής είναι ξεκάθαρα η αποδόμηση των διαδικασιών υλοποίησης ενός σχεδίου ή προγράμματος και ο συσχετισμός αυτών με το χρόνο.

Τέλος, ειδικά όταν είναι κρίσιμος ο χρόνος επίτευξης της ανάλυσης δημιουργούνται κέντρα ενσωμάτωσης που έχουν σκοπό την εκμετάλλευση όλων των διαθέσιμων πηγών και την διαμόρφωση μιας πληρέστερης εικόνας πληροφοριών. (Clark, 2013)

4.5 Ανακεφαλαίωση

Η διαδικασία της προειδοποίησης μπορεί να αποδομηθεί για περαιτέρω εμβάθυνση και ο χρόνος προειδοποίησης είναι δυνατόν να αποδομηθεί για λεπτομερή μελέτη και ακριβέστερο προσδιορισμό.

Το σύστημα προειδοποίησης πρέπει να θεμελιωθεί με βάση τον απαιτούμενο χρόνο προειδοποίησης και λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εκάστου υπό μελέτη περιβάλλοντος, τη φύση του δρώντα και τα χαρακτηριστικά της εποχής.

Στο κέντρο της διαδικασίας είναι η ανάλυση πληροφοριών καθώς είναι η σημαντικότερη παράμετρος για την έγκαιρη προειδοποίηση και αυτή που επηρεάζει αλλά και επηρεάζεται περισσότερο σε αλληλεπίδραση με τους άλλους παράγοντες.

Ως διαδικασία απαιτεί την άριστη επαγγελματική κατάρτιση του προσωπικού, που συμπεριλαμβάνει τόσο νοοτροπίες όσο και μεθοδολογικά εργαλεία - τεχνικές. Οι προτάσεις που έρχονται από τη βιβλιογραφία, περιγράφουν την διαμόρφωση νέων πλαισίων ανάλυσης συμπληρωματικά ως προς το παρελθόν.

Βασικές αρχές λειτουργίας παρουσιάζονται αυτές της ολιστικότητας, της περιοδικότητας και του συνεχούς ελέγχου, βασικές μεθοδολογικές κατευθύνσεις η αποδόμηση η οπτικοποίηση και η πιθανολογική προσέγγιση ενώ μεθοδολογικά εργαλεία προτείνονται το σύστημα σεναρίων – ενδεικτών σε συνδυασμό με τεχνικές ανάλυσης (Analytics). Η μελέτη και οργάνωση της ανάλυσης αφορά τόσο τη μορφή και συνθήκες του περιβάλλοντος όσο και τον ή τους εμπλεκόμενους δρώντες στο περιβάλλον.

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται συνοπτικά τα παραπάνω:

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΡΧΕΣ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	ΤΟΜΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ
ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	ΑΠΟΔΟΜΗΣΗ	ΣΕΝΑΡΙΑ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΕΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	ΟΠΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ	ANALYTICS	ΔΡΩΝΤΕΣ (ΚΙΝΗΤΡΑ & ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ)
ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ & FUSION CENTERS	Risk Management ΔΙΑΔΙΑΚΑΣΙΕΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Πίνακας 6. Προτάσεις Βελτίωσης Ανάλυσης

Επιπλέον, στο πλαίσιο διαμόρφωσης ενός ολοκληρωμένου μοντέλου ανάλυσης, ικανού να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του σύγχρονου περιβάλλοντος, προβάλλονται ως κύρια συστατικά:

1. Αναβάθμιση προσωπικού ή ανανέωση αυτού με επαγγελματικά προσόντα και εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της κάλυψης ακαδημαϊκών κενών.
2. Αποτελεσματικοί μηχανισμοί αλληλεπίδρασης μεταξύ αναλυτών και ληπτών απόφασης. Φαίνεται πάλι πώς η βελτίωση της ανάλυσης μπορεί να επιλύσει και τα άλλα προβλήματα που επηρεάζουν τον χρόνο προειδοποίησης.
3. Διαδικασία επαλήθευσης ή ελέγχου των τελικών προϊόντων
4. Θεσμοποιημένη διαδικασία *lessons-learned*
5. Διαδικασίες συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ των φορέων πληροφοριών σε μια "Κοινότητα Πληροφοριών" (Cooper, 2005)

5. Αντίληψη Απειλής

Η πληροφορία είναι θέμα αντίληψης και ερμηνείας, οι αποδείξεις δεν μιλούν από μόνες τους, οι άνθρωποι έχουν τη τάση να διαμορφώνουν μοντέλα ακόμα και αν δεν υπάρχουν και από τη φύση τους αρνούνται να δουν ότι δεν περιμένουν να δουν. (Cooper, 2005).

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να γίνει αντιληπτό ότι σε εθνικό επίπεδο αναπτύσσεται η έννοια της "οντότητας" πληροφοριών που πρέπει να αναπτύσσει τη δική της αντίληψη για μια απειλή. Η αντίληψη αυτή είναι το αποτέλεσμα της επικοινωνίας μεταξύ των φορέων που απαρτίζουν αυτή την οντότητα. Υπάρχουν όμως πολλά εμπόδια για να είναι ορθή αυτή η επικοινωνία και συνεπώς να διαμορφώνεται μια κοινή αντίληψη. Προσεγγίζεται και υπό αυτή τη διάσταση μεθοδολογικά η διαδικασία της ανάλυσης και εξάγονται προτάσεις για βελτίωση.

5.1 Αντίληψη και προειδοποίηση

Ποια είναι η αξία της αντίληψης για την προειδοποίηση; Ποιο είναι το πρόβλημα και ποιες οι διαστάσεις της ώστε να επηρεάζεται ο μηχανισμός προειδοποίησης; Όπως στο επίκεντρο της προσπάθειας προειδοποίησης είναι ο χρόνος, βασική προϋπόθεση για αυτή είναι η αντίληψη της απειλής. Το σύστημα προειδοποίησης θα λειτουργήσει εάν οι αναλυτές, οι λήπτες απόφασης και οι δυνάμεις αντίδρασης λειτουργήσουν, αντιληφθούν και επικοινωνήσουν την απειλή σε όλες τις διαστάσεις. Η αντίληψη συμπεριλαμβάνεται τόσο στην εσωτερική λειτουργία των αρμόδιων φορέων, όσο και στην επικοινωνία μεταξύ των.

Παρατηρείται λοιπόν η έννοια της αντίληψης του συστήματος Προειδοποίησης στις τρεις διαστάσεις:

1. Την αντίληψη των αναλυτών
2. Την επικοινωνία της "απειλής" μεταξύ αναλυτών και ληπτών Απόφασης
3. Την αντίληψη των ληπτών απόφασης

Επίκεντρο όλων αυτών είναι ο άνθρωπος. Όπως επισημαίνουν όλοι οι έμπειροι στον χώρο όσο και αν αναπτυχθούν τα μέσα και η τεχνολογία τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει τον ανθρώπινο παράγοντα.

5.2. Αντίληψη και πληροφορία

Ας προσεγγίσουμε την έννοια της αντίληψης ώστε να κατανοήσουμε τις διαστάσεις της. Η έννοια της αντίληψης επιστημονικά έχει αναλυθεί και διερευνηθεί από ειδικό και κατάλληλο προσωπικό, ξεφεύγοντας κατά πολύ από την παρούσα εργασία, η

οποία θα ασχοληθεί με αυτή την έννοια όπως παρουσιάζεται από έμπειρους αναλυτές πληροφοριών στη Διεθνή Πολιτική.

Παρόλα αυτά, θα χρησιμοποιηθούν όροι και εκφράσεις μέσα από τον χώρο της γνωστικής ψυχολογίας καθώς πλαισιώνει πλήρως το πρόβλημα της ανθρώπινης γνώσης και αντίληψης, ώστε να ενισχυθεί η κατανόηση του αντικειμένου.

Όπως αποτυπώνουν οι έμπειροι στο χώρο, η Αντίληψη είναι μια ενεργητική - ερμηνευτική γνωστική διαδικασία (επεξεργασίας πληροφοριών) , η οποία μάλλον κατασκευάζει και όχι καταγράφει την πραγματικότητα μέσα από τις πληροφορίες που ο άνθρωπος λαμβάνει δια των αισθήσεων του. (Heuer, 1999). Η **ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ** , προσεγγίζοντας το ζήτημα από κοινωνιολογική σκοπιά, αποτελεί τη βάση, αυτοτελούς ή μέρους, ενημέρωσης (γνωστοποίησης ενός θέματος) ενώ **ΓΝΩΣΗ** είναι ένα σύνολο πληροφοριών που κάνει τον ανθρώπινο εγκέφαλο να συνειδητοποιήσει την ύπαρξη μιας κατάστασης, ώστε να δύναται να παρακολουθήσει τη λειτουργία της και να την ελέγξει. Κάθε σύνολο πληροφοριών όμως δε συνιστά το ίδιο επίπεδο γνώσης για όλους. (Βοσνιάδου., 2001).

Η ερμηνεία αυτών των πληροφοριών εξαρτάται κατά πολύ από την εμπειρία του, την εκπαίδευση, τις ηθικές αξίες κ.α. (Heuer, 1999). Η αντίληψη αφορά την πρόσληψη και οργάνωση των ερεθισμάτων-πληροφοριών του περιβάλλοντος και στηρίζεται, κυρίως στις αισθήσεις, μέσω του κεντρικού νευρικού συστήματος. Η ευρύτητα της αντιληπτικής μας ικανότητας, εξαρτάται άμεσα από την «ανοιχτές» μας προσλαμβάνουσες στη φαντασία, εννοώντας τη δεκτικότητα στο απρόσμενο. (Βοσνιάδου., 2001, Χουντουμάδη, 1997)

Αν και πόσο θα ασχοληθούμε με μια πληροφορία, εξαρτάται από το πόσο χρήσιμη θα κρίνουμε ότι είναι για μας κι αυτό εξαρτάται από τη νοημοσύνη μας η οποία ορίζεται ως η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, μέσω της προσαρμογής σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον. (Βοσνιάδου., 2001, Χουντουμάδη, 1997)

Όταν ο ανθρώπινος εγκέφαλος επεξεργάζεται τις υπόψη πληροφορίες συνειδητά, αναφερόμαστε στη ΣΚΕΨΗ ενώ, όταν τις επεξεργάζεται υποσυνειδητά, αναφερόμαστε στη ΜΝΗΜΗ. Η μνήμη διακρίνεται σε βραχυχρόνια – εργασιακή – μακροχρόνια και κάθε μια έχει τις δικές της δυνατότητες χωρητικότητας, αποθήκευσης, συσχέτισης κτλ . (Λεονταρή., 1996, Heuer, 1999)

Ο ρόλος της σκέψης σε αυτό το πλαίσιο, είναι ότι αποφασίζουμε τι θα κάνουμε (συνειδητά ή μη) με τις πληροφορίες που εισήλθαν από την αντίληψη ή ανακλήθηκαν από τις ήδη υφιστάμενες. Η λειτουργία αυτή του μηχανισμού απώθησης κι ανάκτησης και το πέρασμα από τη μνήμη στη σκέψη είναι η πιο κρίσιμη και εδώ συμβολικά εμφανίζεται η κριτική ικανότητα. Θα πρέπει να καταλάβουμε ότι επηρεαζόμαστε από τη γνώση του παρελθόντος μας. Ο τρόπος που κατανοούμε μια πληροφορία, εξαρτάται και με ό,τι συναφές γνωρίζουμε για το θέμα της. (Λεονταρή., 1996)

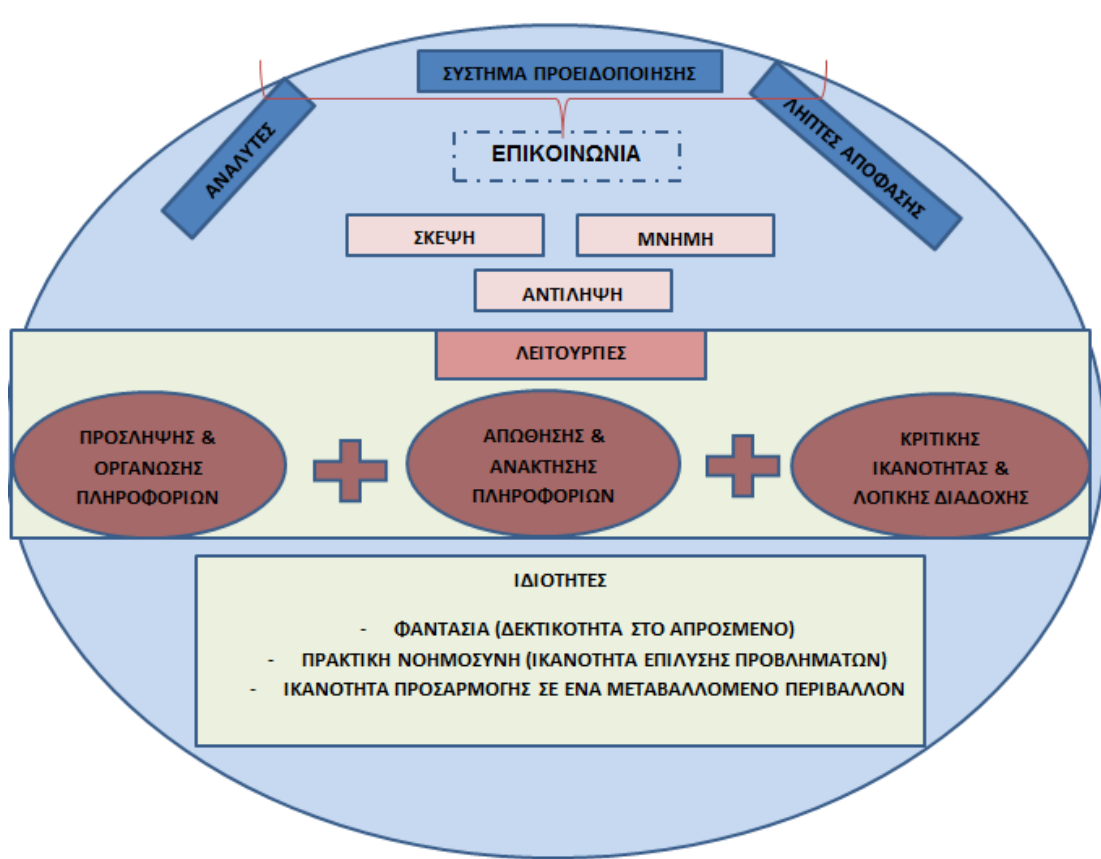
Ως τρόπος υπέρβασης ενδεχόμενων "κενών" από αυτή τη λειτουργία του εγκεφάλου είναι η συνειδητή εξέταση των θεμελίων και συμπερασμάτων κάθε γνώσης δηλαδή η ορθή αξιολόγηση (κάθε συμπέρασμα να είναι το λογικό διάδοχο του προηγούμενου). (Χουντουμάδη, & Πατεράκη, 1997)

Συνοψίζοντας, το σύστημα προειδοποίησης στηρίζεται στην αντίληψη των φορέων που το απαρτίζουν, διαμορφώνοντας έτσι μια οντότητα που συμπεριλαμβάνει τους αναλυτές και τους λήπτες απόφασης. Το πώς αυτοί αντιλαμβάνονται το περιβάλλον και πώς επικοινωνούν μεταξύ τους είναι ζωτικής σημασίας. Η οντότητα όπως και ο κάθε άνθρωπος διακατέχεται από μνήμη και σκέψη, διαμορφώνοντας τη δική του αντίληψη σχετικά με το περιβάλλον, τις απειλές και τις ευκαιρίες του. Οι λειτουργίες που πρέπει να στηρίζεται η οντότητα προκειμένου να υπάρχει επικοινωνία και αμοιβαία κατανόηση, είναι αυτές της συλλογής-οργάνωσης των πληροφοριών, της ικανότητας απώθησης και ανάκτησης αυτών και κυριότερα της ικανότητας ορθής αξιολόγησης δηλαδή της κριτικής ικανότητας ανάπτυξης λογικής διαδοχής και δομημένης επιχειρηματολογίας. Οι λειτουργίες αυτές πρέπει να έχουν ανεπτυγμένες τις ιδιότητες :

- της φαντασίας και της αντιληπτικής ευρύτητας, ερμηνευμένων ως δεκτικότητα στο απρόσμενο και προσαρμοστικότητα σε μεταβαλλόμενο περιβάλλον και

- της πρακτικής νοημοσύνης.

Στο σχήμα 8 απεικονίζεται η σύνοψη των παραπάνω

Σχήμα 8. Οντότητα Συστήματος Προειδοποίησης

5.3 Προβλήματα και δυσκολίες

Παρατηρείται πάλι ως κεντρικό το φαινόμενο της σωστής διαχείρισης πληροφοριών. Ο Heuer παρατηρεί ότι οι πρώτες πληροφορίες επηρεάζουν τι θυμόμαστε, το μέγεθος της αξίας που εκείνη τη στιγμή δίνεται στην πληροφορία κ.α. Η δομημένη λογική επιχειρηματολογία που στηρίζεται στη κριτική σκέψη παρουσιάζεται ως η λύση και απαιτούνται πολύ περισσότερες και ακριβέστερες πληροφορίες ειδικά για να αναγνωριστεί ένα μη αναμενόμενο φαινόμενο.

Δευτερευόντως, είναι πολύ δυνατή η έμφυτη τάση να εγκλωβίζεται η αντίληψη σε ήδη διαμορφωμένες εκτιμήσεις και εικόνες. Επανερχόμενοι στις έννοιες της «μοντελοποίησης» και των «σχημάτων», μέσα από το βιβλίο του «Psychology of Intelligence Analysis» ο Heuer αναλύει τη διαδικασία της ερμηνείας των πληροφοριών που λαμβάνουμε από το περιβάλλον, προσπαθώντας να το κατανοήσουμε και να το εξηγήσουμε. Κάθε καινούργια πληροφορία ενσωματώνεται στα ήδη υπάρχοντα «σχήματα» και συνδυασμοί αυτών διαμορφώνουν τα νοητικά μοντέλα που χρησιμοποιεί ο καθένας για φιλτράρισμα των ερεθισμάτων. Έτσι, η τελική μας άποψη επάνω σε ένα θέμα, αποτελείται από τα στοιχεία πληροφοριών που διαθέτουμε, τα «σχήματα» που έχουμε διαμορφώσει για το συγκεκριμένο περιβάλλον ενδιαφέροντος και τους λογικούς συνειρμούς που κάνουμε για να εξάγουμε συμπεράσματα επάνω στο θέμα (Heuer, 1999)

Τρίτον, από τα αρχικά βήματα μιας ορθής ανάλυσης είναι να προσδιοριστεί μια σωστή δομή και επειδή είναι πάρα πολλά τα αναλυτικά ερωτήματα που μπορεί να προκύψουν, είναι πολλοί οι τρόποι δόμησης της ανάλυσης. Ο αναλυτής πρέπει να έχει όλες τις δυνατότητες για γρήγορη οργάνωση και επεξεργασία των διαθέσιμων πληροφοριών για κάθε ενδεχόμενο ερώτημα. Επομένως, υπάρχει ανάγκη για τρομερή οργάνωση και πλαισίωση από πλευράς αναλυτή των διαθέσιμων πληροφοριών του.

Φεύγοντας από τα προβλήματα του Αναλυτή μια άλλη πολύ σημαντική διάσταση προβλημάτων είναι η αποδοχή από τους λήπτες απόφασης. Σε αυτή την περίπτωση παρατίθενται από τη βιβλιογραφία τα κάτωθι:

1. Δεδομένου ότι τις περισσότερες φορές οι υπηρεσίες πληροφοριών δεν εξάγουν πληροφορία ειδικού βάρους αλλά εκτιμήσεις προειδοποίησης, τη σημερινή εποχή των Big Data, που οι λήπτες απόφασης και το σύστημα εν γένει έχουν και άλλους πόρους πληροφοριών πολλές φορές και αποκλειστικές, δεν κάνουν αποδεκτές τις εκτιμήσεις πληροφοριών. (Kam, 1988,2004)

2. Σε συνέχεια των παραπάνω αιτιών και σε συνδυασμό με τυχόν ενδεχόμενο πολιτικό ή και οικονομικό κόστος, οι λήπτες απόφασης υποσυνείδητα αρνούνται να αποδεχτούν τις εκτιμήσεις πληροφοριών. (Kam, 1988,2004)

3. Ο Heuer αποδίδει ως αιτία την αδυναμία να δοθεί αξία σε μια νέα πληροφορία από τους λήπτες απόφασης ειδικότερα όταν το προϊόν της ανάλυσης τροποποιεί την ήδη υπάρχουσα δική τους εικόνα (Heuer, 1999).

4. Η ανάγκη ταχύτητας πληροφόρησης και η ανάγκη προς πολλές κατευθύνσεις αποδέσμευσης πληροφοριών, διαμορφώνουν την απαίτηση πολλών προϊόντων. Προκειμένου να υπάρχει από όλους κοινή αντίληψη και έγκριση-

αποδοχή του προϊόντος, απαιτείται τυποποίηση αυτού και να είναι όλοι μέτοχοι του συστήματος πληροφόρησης. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει και μέσα από τη θεωρία σχετικά με τη λήψη απόφασης, για να «αποφευχθούν οι δυσκολίες ή ακόμη και αστοχίες στην εφαρμογή μιας επιθυμητής λύσης».

Τέλος, η επόμενη κατηγορία που δημιουργεί εμπόδια, είναι αυτή καθ' εαυτή η επαφή και σχέση μεταξύ Αναλυτών και ληπτών απόφασης. Η κατανόηση από τους αναλυτές των απαιτήσεων και των απειλών όπως τις αντιλαμβάνονται οι λήπτες απόφασης και η αποδοχή των διαστάσεων της απειλής από τους λήπτες απόφασης όπως την παρουσιάζουν τα προϊόντα των αναλυτών, προϋποθέτουν τη κατανόηση λειτουργίας των εκατέρωθεν. Γίνεται αντιληπτή η ανάγκη συνυπευθυνότητας, ύπαρξης κοινών εμπειριών, μελέτης διοικητικών σχέσεων και οργανωτικών σχημάτων κ.α. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται ενεργός συμμετοχή των ληπτών απόφασης στην ανάλυση τυποποιημένη μορφή προϊόντος διαμορφωμένης και από τις δύο πλευρές για αμοιβαίο έλεγχο και κατανόηση.

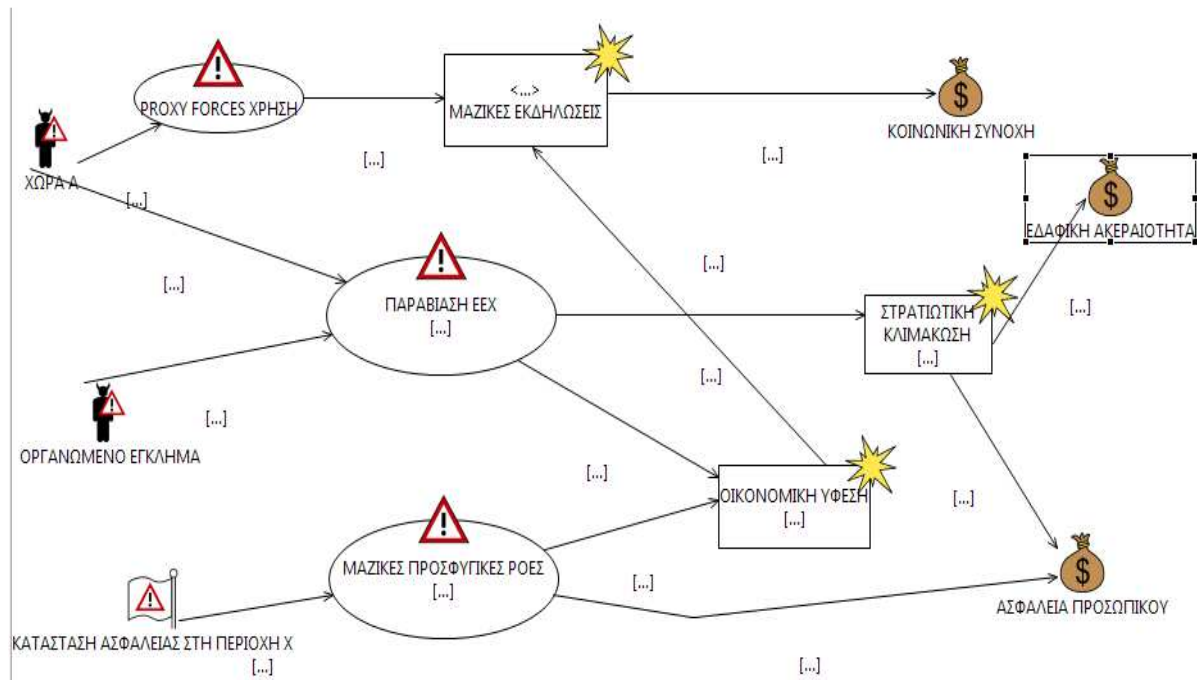
5.4. Υπάρχουσες προτάσεις

Ο ίδιος ο Heuer δίνει τρεις κύριες κατευθύνσεις για τους αναλυτές πληροφοριών. Πρώτον, πρέπει να κατανοήσουν ότι υπάρχουν περιορισμοί στη δυνατότητα της μνήμης και του μυαλού για τον έλεγχο του σύγχρονου πολύπλοκου περιβάλλοντος. Δεύτερον, είναι δύσκολη η αλλαγή ήδη διαμορφωμένων μοντέλων και τρίτον, η χρήση δομημένων τεχνικών είναι δυνατόν να υποβοηθήσει τον αναλυτή (1999).

Στο κεφάλαιο περί αντίληψης, προτείνει ως αντίμετρα για τα προβλήματα είτε ως εσωτερικές διεργασίες ερμηνείας, είτε ως επικοινωνία (Heuer, 1999):

- α. Εναλλακτική ανάλυση – Έλεγχο πολλών ενδεχόμενων υποθέσεων
- β. Οπτικοποίηση
- γ. Περιοδικότητα
- δ. Λειτουργία ομάδων ανάλυσης
- ε. Χρήση τεχνικών ανάλυσης εστιάζοντας στην κριτική και την προσπάθεια διάψευσης των αρχικά εκπονημένων εκτιμήσεων.

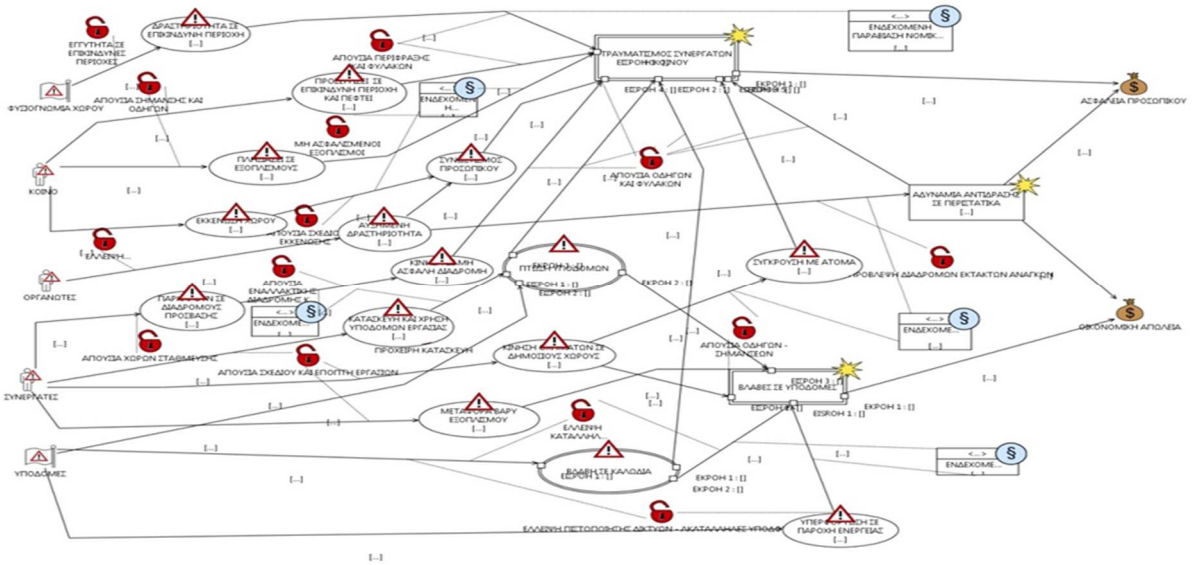
Η ενσωμάτωση όλων των σταδίων ανάλυσης σε ένα ολιστικό προϊόν όπως π.χ αυτό που παρουσιάζεται από τη μέθοδο CORAS (σχήμα 9,) ικανοποιεί τις αρχές της ολιστικότητας και της περιοδικότητας. Επιπλέον, επιτρέπει τη λεπτομερή ανάπτυξη σεναρίων δίνοντας τη δυνατότητα τόσο ανάλυσης του περιβάλλοντος, όσο και των ενδεχόμενων ενεργειών των δρώντων που προσωποποιούν και εκλαμβάνονται ως απειλή. Τέλος, βάσει της μεθόδου CORAS, αποτελεί αποτέλεσμα επαφής πληροφοριών και ληπτών απόφασης γεγονός που σημαίνει επικοινωνία, που σημαίνει αμοιβαία-κοινή αντίληψη απειλής.

Σχ.9. Ενδεικτική Χρήση Προϊόντος CORAS για Ολιστική Οπτικοποίηση Ανάλυσης Σεναρίων.

Επισημαίνεται ξανά ότι δεν γίνεται τεχνική εμβάθυνση αλλά απλά επίδειξη δυνατοτήτων, συνεπώς δεν τίθεται θέμα περί ορθότητας του συγκεκριμένου παραδείγματος.

Σε ολοκληρωμένη μορφή του προϊόντος, όπως παρουσιάζεται στο Σχ.10, φαίνεται ότι υλοποιούνται το σύνολο των προτεινόμενων αρχών και κατευθύνσεων (Αποδόμησης, Οπτικοποίησης, Ολιστικότητας) ενώ οι λήπτες απόφασης και οι αναλυτές εξοικειώνονται σε ένα μοναδικό, ολιστικό, τυποποιημένο προϊόν, αυξάνοντας τη δυνατότητα κοινής αντίληψης απειλής.

Σχήμα. 10. Τελική Ολιστική Οπτικοποίηση με τη μέθοδο CORAS

Η επεξεργασία των στοιχείων πληροφοριών εντός ποσοτικών ή ποιοτικών τεχνικών επεξεργασίας, δίνει τη δυνατότητα επωφελους σύνθεσης πληροφοριών εντός ενός ολιστικού προϊόντος προσανατολισμένου στις ειδικές ανάγκες – ερωτήματα του λήπτη απόφασης.

5.5 Ανακεφαλαίωση

Η διάσταση της επικοινωνίας είναι πολύ σημαντική για την αποτελεσματική προειδοποίηση και περιλαμβάνει και τις τρεις ομάδες που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

Μέσα από τη μελέτη της αντίληψης της απειλής, διακρίνονται και άλλες λειτουργίες που πρέπει να αναπτύξει το σύστημα προειδοποίησης.

Ως μεθοδολογικές προτάσεις, υπάρχει ταυτισμός με τις προτάσεις του προηγούμενου κεφαλαίου, προσθέτοντας ζητήματα οργανωτικά, υπαγωγής και ενεργούς συμμετοχής των ληπτών απόφασης στην εκπόνηση των προϊόντων της ανάλυσης. Άμεσο συμπέρασμα και πρόταση είναι η τυποποίηση και περιοδική εκπόνηση των αναλυτικών προϊόντων. Ενδεικτικά ένα ολιστικό τυποποιημένο προϊόν τύπου μεθόδου CORAS, φαίνεται να καλύπτει τις ανάγκες και προτάσεις που αναφέρουν οι έμπειροι πληροφοριών μέσα από την μελέτη αποτυχιών στην ιστορία προειδοποίησης.

6. Επίλογος

Η σύνθεση λειτουργιών και χαρακτηριστικών από τρεις ξεχωριστούς επιστημονικούς τομείς – μελέτη διεθνής πολιτικής, πλαίσια αναγνώρισης- διαχείρισης κινδύνων και απειλών, πληροφορίες & επικοινωνία, καταδεικνύει την αλληλεξάρτηση και την ανάγκη αλληλοσυμπλήρωσης δυνατοτήτων και γνώσης για την περιγραφή, επεξήγηση-ερμηνεία και πρόβλεψη επί του διεθνούς περιβάλλοντος. Παράλληλα, μέσα από τους τομείς των πλαισίων διαχείρισης απειλών και των συστημάτων ανάλυσης (Analytics), πλαισιώνεται ένα μεθοδολογικό μοντέλο ή αλλιώς αναγνωρίζεται η δυνατότητα βελτίωσης των μεθοδολογικών εργαλείων που έχουν στη διάθεσή τους οι υπηρεσίες πληροφοριών ή και οι ακαδημαϊκοί μελετητές για επίτευξη των παραπάνω.

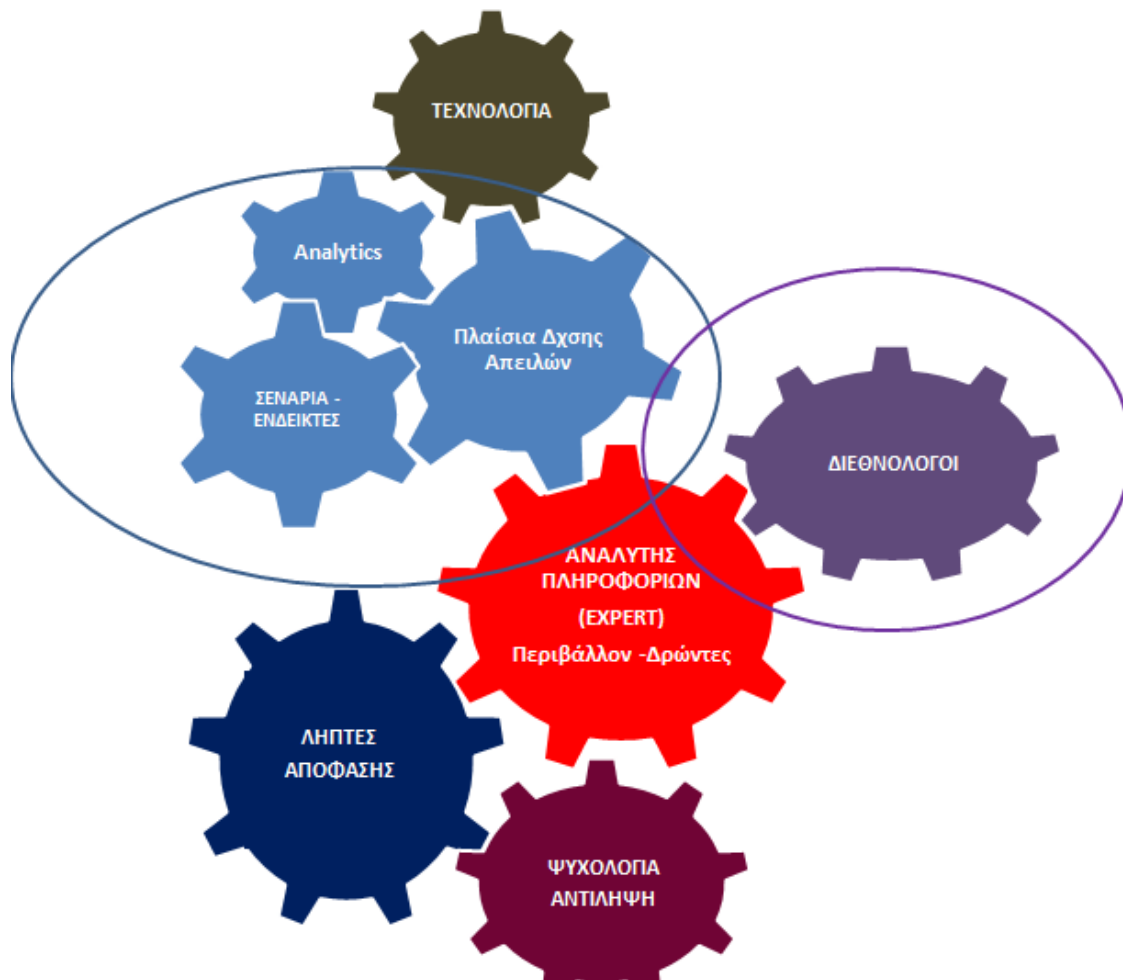
Απλούστερα, ποιοτική προειδοποίηση σημαίνει ποιοτική κατανόηση του περιβάλλοντος. Ποιοτική κατανόηση του περιβάλλοντος σημαίνει συνέργεια όλων των αρμόδιων φορέων και μεθοδολογική βελτίωση. Μεθοδολογική βελτίωση σημαίνει ευρεία χρήση τυπολογιών και πλαισίων αναγνώρισης και διαχείρισης απειλών καθώς και υποδειγμάτων ανάλυσης (Analytics).

Η ανάγκη για συνεχή βελτίωση της στρατηγικής προειδοποίησης είναι ζωτικής σημασίας για την εθνική ασφάλεια. Έχοντας ως αποστολή την πληροφόρηση για αποφυγή του στρατηγικού αιφνιδιασμού, οι υπηρεσίες πληροφοριών και ο τομέας που ονομάζεται Warning Intelligence, ως κομμάτι της διαχείρισης απειλών στην διεθνή πολιτική, έχουν την αρμοδιότητα να εξασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία ενός συστήματος προειδοποίησης.

Η ύπαρξη ενός λειτουργικού συστήματος προειδοποίησης είναι δυνατή και ο χρόνος προειδοποίησης μπορεί να είναι αρκετός και με ακρίβεια προσδιορίσιμος. Προυπόθεση όμως είναι να γίνει σωστή θεμελίωση του συστήματος χωρίς αντιγραφές μοντέλων αλλά λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του υπό μελέτη στρατηγικού περιβάλλοντος και με τη συνέργεια όλων των εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των ληπτών απόφασης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται σε συνθήκες αυξημένης στρατηγικής τρωτότητας όπως π.χ. γεωγραφική εγγύτητα κ.τ.λ

Η ανάλυση πληροφοριών-προειδοποίησης είναι στο επίκεντρο της διαδικασίας, με δύο κρίσιμες μεταβλητές ή καλύτερα κριτήρια μέτρησης αποτελεσματικότητας. Την επιτυχία κοινής αντίληψης της απειλής και τον χρόνο προειδοποίησης. Μέσα από την μελέτη των δύο αυτών κριτηρίων, παραλληλίζονται και εμφανίζονται κοινές ως προτάσεις οι έννοιες της ολιστικότητας και της περιοδικότητας, της αποδόμησης και της οπτικοποίησης, της πιθανοκρατικής απάντησης, της χρήσης τεχνικών ανάλυσης, της ανάπτυξης των εναλλακτικών σεναρίων κτλ...όπως αναπτύχθηκαν στα επιμέρους κεφάλαια.

Το σύνολο των προτάσεων από την παρούσα εργασία απεικονίζεται στο Σχήμα 11 ως ένα μεθοδολογικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας της ανάλυσης πληροφοριών που διέπεται από αρχές, κατευθύνσεις, μεθοδολογικά εργαλεία και τομείς εξειδίκευσης στο σύγχρονο περιβάλλον.

Σχ.11. Προτεινόμενο σύγχρονο πλαίσιο Έγκαιρης Προειδοποίησης

Αναλύοντάς το περαιτέρω, το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης, απαιτεί την άμεση επικοινωνία και ενεργή συμμετοχή των αναλυτών πληροφοριών και των ληπτών απόφασης για τη δημιουργία κοινής αντίληψης απειλής. Επιπλέον, γνωστικά στηρίζεται και πρέπει να στηρίζεται στον ανθρώπινο παράγοντα (αναλυτή πληροφοριών) και στην εξειδίκευση αυτού πάνω σε ένα τομέα. Το γνωστικό επίπεδο αυτού πρέπει να συμπληρώνεται και να υποβοηθείται από την εξειδίκευση και την σε βάθος και μακροχρόνια μελέτη και εμπειρία του ακαδημαϊκού χώρου (Διεθνολόγοι). Μεθοδολογικά, το εργαλείο των σεναρίων – ενδεικτών παρουσιάζεται αποτελεσματικό σε ένα ευρύτερο όμως πλαίσιο τυποποίησης όπως είναι αυτά που προσφέρουν τα πλαίσια αναγνώρισης και δχσης κινδύνων – απειλών, καθώς έτσι υλοποιούνται οι αρχές της ολιστικότητας και της περιοδικότητας. Το πλαίσιο αυτό, περιπτωσιολογικά είναι δυνατό να γίνεται καλύτερο και ακριβέστερο, με τη χρήση των συστημάτων ανάλυσης (Analytics) για την εξαγωγή εκτίμησης και υποστήριξη της απόφασης. Επιπλέον, οι τεχνολογικές εξελίξεις πρέπει να τυγχάνουν εκμετάλλευσης με σκοπό τη βελτίωση των τεχνικών ανάλυσης αλλά και τη μηχανιστική λειτουργία του συστήματος ευρύτερα.

Το κίνητρο επιπλέον διερεύνησης όλων αυτών των τομέων, ενδεχομένως και άλλων που άπτονται της στρατηγικής προειδοποίησης και της ανάλυσης προειδοποίησης είναι μεγάλο, διότι υπάρχει δυνατότητα πρακτικής ωφέλειας σε έναν κρίσιμο τομέα όπως αυτός των υπηρεσιών πληροφοριών.

Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να υπερβούν τα δικά τους εσωτερικά εμπόδια και να συνεργαστούν προκειμένου όντως να επιτευχθεί μια ποιοτική στρατηγική προειδοποίηση, καθώς αυτή θα αποτελέσει πολλαπλασιαστή ισχύος του κράτους σε διμερές, περιφερειακό ή/και σε διεθνές επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bayman, D. (2016). Intelligence and Its Critics. *Studies in Conflict & Terrorism*, 260-280.
- Belden, T. (1977). Indications, Warning and Crisis Operations. *International Studies Quarterly*, 181-198.
- Betts, R. K. (1978). Analysis, War and Decision: Why Intelligence Failures are Inevitable. *World Politics*, 61-89.
- Bodnar, J. W. (2003). *Warning Analysis for the Information Age: Rethinking the Intelligence Process*. Washington, D.C.: Joint Military Intelligence College.
- Bracken, P., Bremer, I., & Gordon, D. (2008). *Managing Strategic Surprise Lessons from Risk Management and Risk Assessment*. New York: Cambridge University Press.
- Βοσνιάδου. (2001). *Εισαγωγή στη Ψυχολογία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Cavelty, J. M., & Mauer, V. (2009). PostModern Intelligence: Strategic Warning in an age of Reflexive Intelligence. *Security dialogue*, 123-144.
- Clark, R. M. (2013). *INTELLIGENCE ANALYSIS A TARGET - CENTRIC APPROACH*. Los Angeles, New Delhi, London, Singapore, Washington D.C.: SAGE publications.
- Cooper, J. R. (2005). *Curing Analytic Pathologies: Pathways to Improved Intelligence Analysis*. Washington, DC: Center for the Study of Intelligence (CSI).
- Council, I. R. (2010). *Risk Governance Deficits*. Geneva: International Risk Governance Council.
- Davis, J. (2002). Improving CIA Analytic Performance Strategic Warning. *Occasional Papers*, V1 N1.
- Davis, J. (2003). Strategic Warning : If Surprise is Inevitable, What Role for Analysis? *Occasional Papers*, V2, N1.
- G., J. R. (2003). *ΘΕΩΡΙΑ και ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ των ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ*. ΑΘΗΝΑ: GUTENBERG.
- Grabo, C. M. (2002). *Anticipating Surprise: Analysis for Strategic Warning*. Washington, DC: Joint Military Intelligence College.
- Grabo, C. M. (2010). *Handbook of Warning Intelligence Assessing the Threat to National Security*. Lanham • Toronto • Plymouth, UK: THE SCARECROW PRESS, INC.
- Handel, M. I. (1980). Surprise and Change in International Politics. *International Security*, 57-85.
- Handel, M. (1984). Intelligence and the problem of strategic Surprise. *Journal of Strategic Studies*, 229-281.
- Hermann, M. G. (1998). One Field, Many Perspectives: Building the Foundations for Dialogue. *International Studies Quarterly*. Malden & Oxford, USA & UK: International Studies Association.

- Heuer, R. J. (1999). *Psychology of Intelligence Analysis*. Washington D.C.: CENTER for the STUDY of INTELLIGENCE, CIA.
- Heyer, R., & Pherson, R. H. (2011). *STRUCTURED ANALYTIC TECHNIQUES FOR INTELLIGENCE ANALYSIS*. Washington: CQPress.
- IRGC. (2010). *Risk Governance Deficits*. Geneva: International Risk Governance Council.
- Jackson, G., & Sorensen, R. (2003). *ΘΕΩΡΙΑ και ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ των ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ*. ΑΘΗΝΑ: GUTENBERG.
- Kam, E. (1988,2004). *SURPRISE ATTACK The Victim's Perspective*. London: Harvard University Press.
- Lim, K. (2015). Big Data and Strategic Intelligence. *Intelligence and National Security*, 619-635.
- Marrin, S. (2011). *Improving Intelligence Analysis "Bridging the gap between scholarship and practice"*. New York: Routledge.
- Renn, O., & Walker, K. (2008). *Global Risk Governance "Conceptband Practice Using the IRGC Framework"*. Geneva: Springer.
- Rourke. (2010). Levels of Analysis Levels and Foreign Policy. In J. T. Rourke, *International Politics on the World Stage*. New York: Mhhe.
- Segall, M. H. (1996). *Διαπολιτιστική Ψυχολογία-Η μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε παγκόσμιο οικολογικό πολιτιστικό πλαίσιο*.
- Sheffy, Y. (2013). Early Warning of Intentions or of Capabilities? Revisiting the israeli-Egyptian rotem Affair, 1960. *Intelligence and National Security*, 420-437.
- Snyder, J. (2004, 11). *JSTOR*. Retrieved 08 07, 2010, from <http://www.jstor.org/stable/4152944>
- Κολιόπουλος, Κ. (2000). *ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΜΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.
- Λεονταρή. (1996). *Αυτοαντίληψη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παπασωτηρίου, Χ. (2008). *Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ*. Βάρη Αττικής: Εκδ. ΠΟΙΟΤΗΤΑ.
- ΠΕΔΙΣ. (2015). *Περίγραμμα Μαθήματος*. Κόρινθος: ΠΕΔΙΣ.
- Χουντουμάδη, Α., & Πατεράκη, Λ. (1997). Χουντουμάδη, Α., Πατεράκη, Λ. (1997), Σύντομο ερμηνευτικό λεξικό ψυχολογικών όρων. Αθήνα-Γιάννινα: Δωδώνη.